

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE

FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ



Obor: Mezinárodní studia – diplomacie

Role diplomacie při prosazování národního zájmu: Případová studie Tibet

(bakalářská práce)

Autor: Linda Pospíšilová

Vedoucí práce: prof. PhDr. Zuzana Lehmannová, CSc.

Akademický rok: 2013/2014

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem svou práci vypracovala samostatně a použila pouze podklady citované v práci a uvedené v příloženém seznamu. Postup při zpracování práce je v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

V Praze dne 12. 5. 2014

Linda Pospíšilová

Poděkování

Ráda bych poděkovala své vedoucí bakalářské práce prof. PhDr. Zuzaně Lehmannové, CSc. za odborné vedení, poskytnutí materiálů a za cenné rady při zpracovávání této práce.

OBSAH

Úvod	1
1. Definice základních pojmů	3
1.1. Etnikum, národ, národnost, národní charakter a identita.....	3
1.2. Stát, suverenita, aktér mezinárodních vztahů, autonomie	5
1.3. Nacionalismus, národní stát.....	8
2. Národní zájem	10
2.1. Národní zájem v teorii mezinárodních vztahů.....	11
2.2. Kritika národního zájmu	15
3. Diplomacie jako nástroj prosazování národního zájmu	16
3.1. Soft power, veřejná a kulturní diplomacie	17
3.2. Veřejná diplomacie malých států	19
3.3. Úkoly, osobnost a postavení diplomata	20
4. Případová studie Tibet	21
4.1. Tibetská exilová vláda	22
4.2. Dalajlama.....	22
4.3. Vývoj tibetsko-čínských vztahů	24
4.4. Národní zájem Tibetu	31
4.5. Mediální kampaň, světová propaganda	33
4.6. Tibet a ostatní mezinárodní aktéři	37
4.7. Dalajlama diplomat.....	42
Závěr	44
Seznam použitých zdrojů	47
Přílohy	51

Seznam zkratek

CTA (Central Tibetan Administration)

Ústřední tibetská správa

ČLOA (People's Liberation Army)

Čínská lidově osvobozená armáda

ČLR (People's Republic of China)

Čínská lidová republika

OSN (United Nations)

Organizace spojených národů

TAO (Tibet Autonomous Region)

Tibetská autonomní oblast

USA (United States of America)

Spojené státy americké

Úvod

Tibet, jedna z nejdlehlších oblastí naší planety, patřil v historii k významným impériím a zabíral nezanedbatelnou část Asie. Starý Tibet mystiků, mágů, válečníků a učených lamů je již minulostí. Tibet se na počátku 20. století objevuje v médiích kvůli zcela odlišnému důvodu, a to v souvislosti s cestami 14. dalajlamy a kritikou dodržování lidských práv. Dnes je tato země spojena především se slovy jako okupace, strach, násilí, Čína.

O asimilaci tibetského národa čínským, ničení posvátných buddhistických klášterů a porušování lidských práv se zajímá celý svět. Probíhá zde systematická likvidace národa spočívající v prosazování naprosto cizí politologické ideologie. Ta má za úkol ničit povědomí vlastní minulosti, které určuje rámec národa, a tak mu znemožnit přístup k vlastním dějinám a jazyku. Tibeťané mají staletou kulturní historii spojenou s formami buddhismu. Vůdce hnutí existujícího mimo Tibet, dalajlama, usiluje o samostatný tibetský stát nenásilnými prostředky, prostřednictvím diplomacie.

Cílem této práce je v první části definovat pojem národní zájem státu a jeho prosazování pomocí diplomacie v dnešním světě. Výše popsanou teorii v závěru aplikuji na případovou studii vybraného státu. V první kapitole definuji základní pojmy jako etnikum, národ, národní stát, národní identita apod., které jsou pro kontext stěžejní. Cílem druhé části je samotný pojem „národní zájem“. Vysvětlím ho pomocí teorie mezinárodních vztahů a jejich základních proudů (realismus, anglická škola, liberalismus, marxismus a konstruktivismus). Třetí kapitola klade důraz na diplomacii – „soft power“¹ (měkká moc), jako součást zahraniční politiky státu a jako jeden z prostředků prosazování národního zájmu. V poslední části aplikuji poznatky o národním zájmu a diplomacii jako prostředku jeho prosazení na konkrétní příklad, tedy na Tibet, jedno z aktuálních ohnisek napětí ve světě. Abych problematiku národního zájmu a lidských práv v Tibetu zasadila do kontextu, krátce jsem se věnovala i historii země, vzájemným Tibetko-čínským vztahům, postoji světa popř. světových velmocí k problému a zaměřila jsem se i na osobnost 14. dalajlamy, jakožto nejvyššího duchovního představeného sekty Gelugpy², současného nejvyššího světského představitele tibetské diplomacie a důležitého zastávce tibetského národního zájmu.

¹ KRATOCHVÍL, Petr a Petr DRULÁK. *Encyklopedie mezinárodních vztahů*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-469-4, str. 181

² KOLMAŠ, Josef. *Tibet: dějiny a duchovní kultura*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2004, xiv, 439 s. Tibet (Argo). ISBN 80-720-3627-0; str. 71

Přečtení několika odborných článků a prvotní seznámení s problematikou mě vedlo na začátku zpracovávání této práce k formování následující hypotézy: **“Tibet, nejen prostřednictvím dalajlamy, jeho úsilím, které vynakládá, má v budoucnosti naději na osamostatnění se od čínské nadvlády a obnovení nezávislého království”**. Danou hypotézu budu ve své práci zkoumat a v závěru ji doloženými fakty a zjištěnými poznatky buď potvrdím či vyvrátím.

Při zpracovávání tématu jsem použila jak české tak anglické zdroje. České zdroje především pro definici základních pojmů v teoreticko-metodologické části, anglické internetové zdroje pak pro přehled aktuálního dění v Tibetu, postoj mezinárodních organizací a států jako mezinárodních aktérů. Některé, zejména články publikované tibetskou exilovou vládou nebo čínskou stranou, mohou podávat zkreslený obraz o situaci. To jsem se zde také snažila filtrovat, kriticky posuzovat.

1. Definice základních pojmů

Co je vlastně národní zájem, co tvoří národ a jaké jsou společné znaky obyvatel státu? Cílem této kapitoly je definice výchozích pojmů, které celou práci propojují, a které v empirické části aplikuji na problematiku Tibetu.

1.1. Etnikum, národ, národnost, národní charakter a identita

„Etnikum je souhrn jedinců sdílející společnou etnicitu. Používá se také jako synonymum pro etnickou skupinu, národ a kmen. Příslušníky etnika spojuje pocit sounáležitosti, víra ve společný původ a dějiny, společné označení sama sebe neboli endoetnonymum, a kulturní prvky odlišující je od jiných etnik.“³ Ve skutečnosti může být tato teorie zavádějící, a sice kvůli migraci obyvatel a kvůli míšení různých etnik mezi sebou. Podle odborníků tento termín reflektuje skupinu lidí, kteří sdílí společnou kulturu.

Od definice etnika se dá odvodit i pojem národ, který je již složitější. V sociologickém slovníku se uvádí rozsáhlá a složitá definice: *“Národ je relativně stabilní pospolitost lidí, charakterizovaná jednou společnou mateřskou řečí, relativně uceleným a od druhých národů etnickou hranicí ohraničeným územím, určitou jednotou hospodářského života, společnou, relativně jednotnou, specifickou, od druhých národů v té či oné míře odlišnou kulturou, psychikou, zvláštními tradicemi, zvláštnostmi způsobu života svých příslušníků a zvláštním národním charakterem, vyplývajícím ze společného uzavřeného života národního společenství i z jeho zvláštních historických osudů a zkušeností“⁴* Stručně řečeno národ je charakterizován jako pospolitost, společenství lidí. Národ sdílí společnou ekonomickou, politickou, právní, kulturní i sociologickou linii. Na rozdíl od nejranějších společenství (kmen, rod), které byly založeny především na pokrevní příbuznosti, je národ založen na teritoriálním principu (splynutím ras, původu, území). Gellner nahlíží na definici národa takto: *“Dva lidé patří ke stejnému národu, když a jedině když sdílejí stejnou kulturu, přičemž kultura znamená soubor myšlenek, znaků, představ a způsobů chování a dorozumívání.“⁵* Zde si dovoluji citovat ještě jednu Gellnerovu větu, neboť si myslím, že je pro tento pojem jasná a postačující: *“Původně byli dva zvlášť slibní kandidáti pro konstrukci teorie národnosti: vůle a kultura. Vůle, dobrovolná věrnost skupině a identifikace s ní, loajalita a solidarita na jedné straně; a strach,*

³ *Malý etnologický slovník*. Editor Josef Jančář. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2011, 115 s. ISBN 978-808-7261-705.

⁴ *Malý sociologický slovník*. Praha: Svoboda, 1970, s. 242-243

⁵ GELLNER, Ernest André. *Národy a nacionalismus*. Praha: Josef Hříbal, 1993. Poznání (Josef Hříbal), Sv. 2. ISBN 8090089291. Str. 18

nátlak donucení na druhé straně.“⁶ Podle Arnošta Inocenc Bláhy obsahuje pojem „Národ“ pět základních komponentů: solidaritu pokrevního příbuzenství, společenství půdy jako cit geografický, cit historický, to je společenství dějinných osudů, utrpení, radosti a slávy, solidaritu nejen s minulými, ale i s přítomnými, jako společenství zájmů a kultury směřující do budoucnosti, společenství, které se odvozuje ze společné vůle žít pro budoucnost.⁷ Podle tohoto výroku je tedy národ symbiózou krevní, geografickou, historickou a kulturní. Pokud si lidé uvědomí všechny znaky národa, teprve to pak vytváří národ jako celek, který je odlišný od celků podobných. K plnosti znaků národa však patří ještě poslední znak, **„úsilí o svobodu, o právo sebeurčení, autonomnosti, samostatnosti a možnosti mít sám svůj stát.“**⁸

Národnost je podle brněnského sociologa sociálním jevem, který má dvě složky: objektivní a subjektivní. Národnost tvoří soubor vlastností a vnějších znaků, které jsou objektivně zjištěitelné na množství jedinců téže národní skupiny, ale také hluboký subjektivní zážitek v nitru každého života. Národ se skládá z množství lidí společného původu, které se v jedinci prožívá jako biologický instinkt družnosti s lidmi téže krve.

Co je tedy hlavní smysl a znak národa. Co ve světě odlišuje národy? Není to jen prvotní znak jako například jazyk či barva pleti. Hlavním znakem je národní charakter a identita. *„Národní povaha (charakter) je vlastnost anebo souhrn vlastností, jimiž se národ liší od národů jiných.“*⁹ Národní povaha nám určuje, jací máme být, jak se v konkrétních situacích chovat, náš národní charakter nám určuje hodnoty lidské činnosti, politické, organizační, kulturní či náboženské. Národní charakter je vyvozován z národních tradic a zvyklostí. Podstatu národního charakteru tvoří pak **„schopnost národa přetvářet národní dějiny, utvářet národní osud a uskutečňovat příznivé politické, sociální, hospodářské, morální a estetické podmínky pro humánní budoucnost národa.“**¹⁰ Právě dějinné krize a utrpení ověřuje pevnost národního charakteru a odhaluje nejvnitřnější jádro národa. Charakter je samozřejmě také jevem, který neustále krystalizuje, prodělává krizi a přitom zůstává jednak konstantní a jednak se otvírá všemu novému, změnám, které vyplývají z komunikace národů a států. Je to totiž také schopnost národa integrovat nacionální a sociální zájmy. Úkolem každého národa by mělo být národ udržovat a také proměňovat různým systémem výchovy, literaturou, uměním,

⁶Tamtéž. Str. 64

⁷KREJČÍ, Jaroslav. *O češství a evropanství: o českém národním charakteru 1. díl.* Osnabrück: Amosium Servis, 1993. 179 s. Str. 29

⁸ Tamtéž

⁹ Tamtéž, str. 12

¹⁰ Tamtéž, str. 13

politikou apod. Národní výchova zabraňuje rozpadu národa, koriguje jeho mezinárodní komunikace, přivádí jej k sebekritickým postojům, které mu umožňují překonávat vlastní chyby a slabosti. Proč je otázka národního charakteru aktuální? Národní charakter není určen pouze historií, bytím národa, geografickým prostorem či mateřským národem. Je dán také projektem rozumu, citu, vůle, kultury, moudrostí, která byla časem načerpána z dějinných dokumentů a událostí, z odvahy a statečnosti. Národní charakter je především procesem učení, které nikdy nekončí a žádný panovník či parlament, vláda neurčují hlavní rysy národního charakteru.

Nejen národní charakter je pojmem klíčovým rovněž termín národní identita. Slovo identita vyjadřuje „*jednak shodnost, jednotu, harmonii, nezaměnitelnost, konstantnost, nerozpornost a nekонтрастnost osobnosti, jednak přijetí motivů, aspirací, hodnot a ideálů od jiných a ztotožnění se s nimi, homogenizaci se skupinou, stejnorodost individuálních bytostí, rovnocennost a postavení se na roveň s jinými, se skupinami, národy, rasou, světem i lidstvem.*“¹¹ Bez jasné kolektivní identity není možnost stanovit smysl života, osobní, národní i státní cíle. Vyjadřuje totiž vztah k sobě samému ale i vztah k jiným. Národní identita spočívá v jednotném území, jazyku, ve společných sociálních a hospodářských institucích, vládě, společné víře, jednotnému dějinnému původu, relativně shodné hodnotové orientaci. Obyvatelé jsou hrdí na úspěchy krajanů, je jim společný smutek nad neúspěchy. Národní identita se také rodí z negativních vztahů k cizím národům a ze sdílení společného nepřátelství vůči těmto národům, počítá se k ní především faktor společné vůle.¹² Hlavním cílem, účelem či funkcí národní identity je jednak úsilí o národ, starost o jeho charakter, o dějinnou kontinuitu, vědění o vlastní orientaci. Dále ve své identitě by měl národ odrážet spolubytí s národy jinými, aby tak našel svoje umístění v internacionálním a multikulturním prostředí. Bez občanské statečnosti (bez lidí samotných, jejich politických i hospodářských institucí) žádná národní identita neexistuje.

1.2. Stát, suverenita, aktér mezinárodních vztahů, autonomie

Při předchozí zmínce o autonomii, samostatnosti a možnosti mít svůj stát zde tyto názvy blíže definuji. Arnošt Inocenc Bláha se o národu a jeho vztahu k státu vyjádřil: „*Jakmile si národ sebe sama uvědomí, jakmile si jasně uvědomí, že existuje jako celek osobitě odlišný ode všech celků podobných, dochází k úsilí o poslední znak, poslední predikát, jenž náleží*

¹¹ KREJČÍ, Jaroslav. *O češtví a evropanství: o českém národním charakteru 1. díl*. Osnabrück: Amosium Servis, 1993. 179 s, str. 16

¹² Tamtéž, str. 17

k plnosti existence a k plnosti znaků všeho dozrálého a dospělého, tj. k úsilí o svobodu, o právo sebeurčení, autonomnosti, samostatnosti, možnosti mít sám svůj stát. “

Definice státu podle encyklopedie mezinárodních vztahů zní: *“Stát je politickou entitou, která efektivně ovládá určité území, reprezentuje stálé obyvatelstvo (a zároveň disponuje autoritou nad tímto obyvatelstvem) a má schopnost vstupovat do vztahů s ostatními státy. Mezi základní rysy moderního státu patří: jasně vymezené území, stálé obyvatelstvo, suverénní státní moc a uznání za suverénní stát ze strany existujících států.”*¹³ Stát je také možné chápat jako sebeorganizace a seberegulace lidské společnosti. Nezávislost na vnější moci je zajištěna recipročním uznáním ze strany ostatních států, aktérů mezinárodní společnosti. Suverenita této politické entity je respektována od okamžiku, kdy získá status „státu“ (je uznán za stát stávajícími členy mezinárodní společnosti).

Suverenita státu, nezávislost státu, státní moci na jakékoli jiné moci, se dělí na vnitřní a vnější. Vnější suverenita znamená nezávislost navenek, na moci jiného státu. Pokud není toto splněno, jedná se o závislé státy (závislá území). Omezení suverenity státu v oblasti základních lidských práv a svobod se vztahuje na všechny státy ve vztahu k mezinárodnímu právu. *Výlučnost státu* znamená existenci jediné státní moci, ovšem možnost existence více mocí veřejných (územní samospráva).

Suverenitu (svrchovanost) státu můžeme chápat jako atribut moderního státu. Zpočátku existovala jen jako nepsaná norma, postupně se ale upevňovala a zpřesňovala v mezinárodním právu a svůj vrchol zažila v 19. století. V dnešním moderním státu to značí výkon neomezené moci na území státu, což se projevuje monopolem státu na legitimní použití násilí ve vnitřní a mezinárodní politice (realizovaný pomocí orgánů státu: soudy, policie, ozbrojené síly, byrokratický aparát). To znamená, že orgány státu mají právo vynucovat zákon, použít násilí nebo určit pravidla pro použití násilí jinými osobami. Pro shrnutí pojmu suverenita tedy jen zopakují, že suverénní stát nepodléhá vyšší právní autoritě a není limitován vnějšími politickými omezeními. Existují exkluzivní a svrchované pravomoci v rámci vymezeného území. M. N. Shaw uvádí, že podstatou způsobilosti vstupovat do vztahů s jinými státy je nezávislost. Ta je rozhodující pro subjektivitu státu. Stát není podřízen žádné jiné suverenitě a je neovlivněný faktickou závislostí na jiných státech.¹⁴

¹³ KRATOCHVÍL, Petr a Petr DRULÁK. *Encyklopedie mezinárodních vztahů*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-469-4. Str. 266

¹⁴ SHAW, Malcolm N. *International law*. 6th ed. New York: Cambridge University Press, c2008. ISBN 05-218-9929-X. str. 181

Stát, základní hybatel mezinárodní politiky, je považován podle mnoha teorií za jediného aktéra mezinárodních vztahů (tzv. státocentrismus). Typickým představitelem této teorie je realismus. Za hlavního aktéra ho považují i neoliberalisté a konstruktivisté ve své moderní variantě¹⁵. Stát je základní a nejdůležitější subjekt mezinárodního práva. Realisté rozdělili státocentrismus na vnitřní (problém základní bezpečnosti a hodnotových principů) a vnější (anarchická oblast vztahů mezi suverénními a nezávislými státy) doménu politiky. Státocentrismus moderního myšlení o mezinárodních vztazích ze státu činí vůbec základní faktor lidské existence. Stát má být schopen oddělit zahraniční a domácí politiku a obojí podřídít svým potřebám. Klíčové pro každý stát je udržení státu. To se děje pomocí moci. Podle Macchiavelliho je moc základním atributem státu a slouží k udržení a zajištění bezpečnosti státu.

Národ má, podle mezinárodního práva veřejného, právo svobodně a bez zasahování zvenčí rozhodovat o svém politickém statusu a volit si cesty svého politického, hospodářského, sociálního a kulturního rozvoje. Takto definované právo se realizuje třemi možnostmi. Buď zřízením vlastního svrchovaného a nezávislého státu, nebo sdružením s jiným státem, nebo svobodným rozhodnutím o jiném politickém statusu (např. autonomii). Podrobněji k autonomii. V rámci celého celku (státu) může existovat forma samosprávy, která řeší samostatně otázky svého zvláštního zájmu v mezích tohoto celku a v souladu s ním, tedy určitá nadstandardní volnost. Tato část je nazývána autonomní. Zůstává sice součástí unitárního státu, je jí ovšem přiřazována určitá svébytnost, nezávislost. Jedná se o takzvanou formu územní decentralizace. Může zde nastat problém vztahu centrálních a místních vlád. Územní autonomie může vydávat své právní předpisy, dokonce i zákony, jejich pravomoci se mohou lišit. Autonomní území však nemá zvláštní právo na vyhlášení nezávislosti, pokud mu to „opatrovnický“ stát, jehož je součástí, nepovolí. Crawford definuje autonomní území jako *„Oblasti státu, obvykle užívající nějaké etnické či kulturní odlišnosti, kterým byly uděleny samostatné pravomoci vnitřní správy na určitém stupni, bez toho aniž by byly odtrženy od státu, jehož jsou součástí. Takovýto relevantní status, musí být ustanoven jako mezinárodně vázaný na ústřední mocnosti. V daných případech může nést místní entita určitý status. Ovšem vzhledem k tomu, že tento status nezahrnuje žádnou způsobilost k zahraničním stykům, je samozřejmě do značné míry obvykle omezen. Dokud takové oblasti nedosáhnou určité*

¹⁵ KRATOCHVÍL, Petr a Petr DRULÁK. *Encyklopedie mezinárodních vztahů*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-469-4. Str. 269

*pokročlosti úrovně v rozvoji směřujícím k samosprávě, nelze je považovat za státy.*¹⁶
K čínským autonomním oblastem se kromě Tibetu řadí také Vnitřní Mongolsko, Hongkong či Macao.¹⁷

1.3. Nacionalismus, národní stát

K ustavení národu by nedošlo nebýt pojmu nacionalismus. Je to nutný aspekt moderních společností. Nacionalismus, národ a národní stát jsou produkty moderní civilizace, která má počátky v průmyslové revoluci na konci 18. století¹⁸. Základní tezí nacionalismu je podle encyklopedie mezinárodních vztahů¹⁹ předpoklad rozdělení do národů, jejich práva na politické sebeurčení ve vlastním státě. Národ je historickým výtvozem nacionalismu, souboru diskurzů a praktik, a sám od sebe by přirozeně neexistoval. Jeho prostřednictvím se ustavuje a reprodukuje identifikace lidí jakožto příslušníků národa. Moderní pojetí nacionalismu operuje s pojmy: teritoriální suverenity státu, přirozená lidská práva a z nich odvozená demokratická suverenity lidu. Americký prezident W. Wilson spojil legitimitu politického režimu, založenou na samo-správě lidu, s mezinárodní legitimitou státu, založenou na sebe-určení národa. Nacionalismus vznikl v 18. století a rozvinul se především ve století následujícím²⁰. Částečně vychází z patriotismu, z vlastenectví, které se vztahuje spíše k územnímu nebo politickému celku než k národu. Nacionalismus je založen na pojmu národ, pracuje s pojmy etnikum či národní identita. Zakládá se na vědomí příslušnosti k jednomu národu, což souvisí s vymezením vůči národu jinému.

Dnešní státy se zakládají na principu národního státu, což je moderní výraz práva národa na sebeurčení. Podle Gilpina je národní stát *„specifickou formou politické organizace společnosti, která se objevila v konkrétním prostoru a expandovala do okolních regionů do té míry, že se zde stala jednoznačně dominantní. Přestože národní státy pokrývají de facto celý současný svět, nejde o jedinou možnou a neměnnou variantu teritoriální politické organizace.*“²¹ Idea národního státu se začíná objevovat až na začátku 19. století a vystřídala

¹⁶ CRAWFORD, James. *The creation of states in international law*. 2nd ed. Oxford: Clarendon Press, 2006. ISBN 978-019-9228-423. Str. 323 - 324

¹⁷ *Autonomie* [online]. 2013. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Autonomie>

¹⁸ GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Vyd. 1., aktualiz. a rozš. / Editor Philip W Sutton. Překlad Tereza Jiroutová Kynčlová. Praha: Argo, 2013, 1049 s. ISBN 978-802-5708-071. Str. 948

¹⁹ KRATOCHVÍL, Petr a Petr DRULÁK. *Encyklopedie mezinárodních vztahů*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-469-4. str. 190

²⁰ KRATOCHVÍL, Petr. *Původ a smysl národního zájmu: analýza legitimacy jednoho politického konceptu*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2010, 211 s. Politologická řada. ISBN 978-807-3252-069. Str. 154

²¹ GILPIN, Robert. *War and Change in World Politics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1983. ISBN 978-051-1664-267. Str. 18-19

ideu náboženskou, která ustupuje v této době do pozadí. Tato myšlenka je tedy pro zjednodušení založena na splynutí území státu, geografické a politické, s národem, kulturou a etnikem. Vznik národa na základě etnických hranic propagovalo především sjednocené Německo a Itálie před první světovou válkou. Kontrastně tehdy působily multinacionální říše jako Rakousko – Uhersko.

Existují národy, které nejsou státem, v němž žijí, uznávány. V těchto případech používá větší národní stát silové prostředky a menšině odpírá uznání její samostatnosti. Příkladem skupiny jsou právě Tibetané v Číně. Národní státy trvají dodnes. Michael Lind si v článku *„Národ je pozitivní hodnota“* klade otázku, jestli přistěhovalectví a multikulturalismus ničí národní identity. Dokládá, že přistěhovalectví není hrozbou pro jednotu národa. Zánik by nehrozil národnímu státu, nýbrž státu národnostnímu. Podle něj je největším trendem světových let za posledních dvě stě let fakt, že na místo několika velkých mnohonárodnostních říší se stále zvyšuje počet malých etnicky homogenních národních států. Myslí si, že idea národního státu se po světě šíří nečekaně rychle a „vymazává“ všechny s ním soupeřící formy politického uspořádání.²²

²² Lind, D. A. 2000. „Národ je pozitivní hodnota“. Střední Evropa, č. 104-105, roč. 2000, str. 29-30

2. Národní zájem

Národní zájem je jeden z pojmů společenských věd, který je velmi obtížně definovatelný a předem podotýkám, že objektivní hledisko na tento jev neexistuje. Při hledání vhodných podkladů pro tuto jednu kapitolu své bakalářské práce, jsem nacházela mnoho knih zabývajících se pouze problematikou národního zájmu. Je možné na něj nahlížet ze sociologického, politického, filozofického hlediska a z jistě mnoha dalších.²³ Pro moji práci jsem však filtrovala pojem Národní zájem jako jev z vědy o mezinárodních vztazích.

Národní zájem nelze definovat konstantně. Proměňuje se s dobou, s převládající tradicí, politickou situací nebo vládnoucí elitou. Často to bývá jen snaha vládnoucích elit uplatnit své mocenské zájmy. Terminologicky slovo „zájem“ pochází z latiny, „inter est“ znamená „být mezi“. V různých disciplínách má „zájem“ různý význam. V psychologii je spojen s pozorností nebo prožíváním. V sociologii se používá jako motiv jednání nebo rozhodování. V politologii a historiografii se na něj nahlíží jako „potřeba“ či „moc“. Slovo „potřeba“ je klíčové pro pochopení toho, co je zájem. Potřeby – sociální, ekonomické, státní, politické atd.²⁴

Z hlediska politologického je „národní zájem“, „zájem“ či „potřeba“ klíčový termín moderní politologie. Národní zájmy vznikly jako přirozený důsledek konstrukce subjektů mezinárodních vztahů, jejích rolí a vztahů. Zájem kteréhokoliv politického společenství (zvláště pak moderního teritoriálního státu) je na teoretické rovině vždy spojen s principem legitimizace. Političtí činitelé a komentátoři politického dění často hovoří o národním zájmu, když chtějí zdůraznit význam určitého zahraničního politického problému.

Kořeny konceptu se objevují již v debatách o *Raison d'État* (evropské myšlení 17. století). Je od začátku spojen existencí vestfálského systému se vznikem suverénních teritoriálních států. V moderních dějinách se mění z francouzského termínu *Raison d'État* na *national interest*. Termín národní zájem je více odrazem proměny v chápání států jako národních. Spojení mezi vůlí lidu (národa) a zahraniční politikou.²⁵ Národ určuje, jak bude tvořen vnější národní zájem.

²³ Viz příloha č. 1 Vybrané přístupy k analýze konceptu národního zájmu

²⁴ Národní zájem. *Historie.cs* [online]. 2013. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/historie-cs/216451-narodni-zajem/>

²⁵ KRATOCHVÍL, Petr. *Původ a smysl národního zájmu: analýza legitimacy jednoho politického konceptu*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2010, 211 s. sv. č. 31. ISBN 978-807-3252-069. Str. 152

Z ontologického hlediska, je koncept národního zájmu spojen s předpokladem státu.²⁶ Předpokládá existenci suverénních národních komunit, které jsou homogenní a natolik organizované, aby formulovaly jejich kolektivní zájem uvnitř mezinárodní komunity. To neznamená, že by stát byl dominantní nebo dokonce exkluzivní forma politické organizace. Mezinárodní společenství může být tvořeno ostatními hráči, kteří mohou být významnější než státy.²⁷ Prošetřování národního zájmu obvykle předpokládá, že je žádoucí zachování dané národní komunity, který stát reprezentuje. Je to jeden z podkladů, které radí státu, jak by měl definovat a provádět jeho zájmy.

2.1. Národní zájem v teorii mezinárodních vztahů

Teorie mezinárodních vztahů se zabývá vztahy mezi subjekty v mezinárodním prostředí a podle ní jsou státy klíčoví aktéři interakcí v tomto prostředí. V klasickém (realistickém) pojetí vystupuje stát jako dominantní aktér a prostřednictvím své politické reprezentace vstupuje do interakcí s ostatními subjekty. Zájmy „státního národa“ považuje tradiční pojetí za národní zájmy. Mezi základní a původní proudy teorií mezinárodních vztahů řadíme realismus, marxismus, liberalismus, anglickou školu a konstruktivismus. V přehledné tabulce jsou jednotlivé směry krátce shrnuty.^{28 29} S postupem času se směry přetvářely a vyvíjely, takže odvětví klasického liberalismu se nazývá neoliberalismus. Zde ovšem pracuji jen s těmito základními tezemi.

Realistický pohled

Národní zájem je jeden z klíčových termínů používaný v teorii mezinárodních vztahů stejně tak jako v analýze zahraniční politiky. Byl to již klasický realismus, vedený především Machiavellim, Hobbsem nebo Meineckem a jeden z nejvlivnějších teorií mezinárodních vztahů, který deklaruje národní zájem jako nenahraditelný element studia mezinárodních vztahů. Jeho moderní pochopení pochází od Hanse Morgenthaua, který koncipoval národní zájem jako objektivní politickou realitu, která je realizována racionálními státníky. Tato objektivní realita je definována jako akumulace národní síly. Pro klasické realisty 20. století, ale i pro jejich stoupence je moc nikoliv pouze základním atributem státu, ale hlavní cíl jeho

²⁶ Viz příloha č. 2 Tři interpretace státního zájmu z hlediska vnější legitimizace

²⁷ DRULÁK, Petr a Mats BRAUN. *The quest for the national interest: a methodological reflection on Czech foreign policy*. New York: P. Lang, c2010. ISBN 3631596634.

²⁸ Viz příloha č. 3 Inspirující a problematické prvky jednotlivých teoretických přístupů

²⁹ Viz příloha č. 4 Vybraní aktéři a jejich vybrané projevy relevantní pro analýzu národních zájmů

snažení. Realismus je nejjasněji definovaný a nejkoherentnější z pojednávaných tradic, jeho obecné vymezení se neobejde bez problematických nejednoznačností.

Klasický realistický přístup ke studiu mezinárodních vztahů klade důraz na roli státu v anarchickém mezinárodním prostředí. Primární zájem státu je v anarchickém prostředí hlavně fyzické přežití a udržení územní celistvosti. Stát je klíčovým a snad i jediným relevantním subjektem v mezinárodním prostředí. Hlavní zájem občanů proto tvoří existence státu a jeho přetrvání. Stát má také na druhou stranu povinnost chránit občany. Zájmy státu lze chápat jako národní zájmy – zájmy politického národa. Všeobecně podporované charakteristiky národního zájmu tvoří ochrana, územní celistvost, politická a kulturní entita národního státu. V rámci klasického realismu se předpokládá, že jsou to reprezentanti (státníci) jednotlivých zemí, kteří na základě úvah formulují národní zájem. Ten je pak promítán do rozhodovacích procesů a v podobě cílů zahraniční politiky států je v mezinárodním prostředí prosazován.

Realistický výčet národního zájmu byl napaden marxisty, liberály a konstruktivisty. Liberální kritikové tíhnou k odmítání perspektivy realismu ze shora dolů a tvrdí, že národní zájem je konstituován ze zdola nahoru pomocí seskupování zájmů individuálních a skupinových uvnitř domácí politiky. Ti, kteří zdůrazňují bezpečnost tíhnout k realismu, zatímco ti, kteří se zajímají o bohatství, budou mít blíže k liberalismu a věci spojené s identitou pak budou zájmy spíše pro konstruktivisty.

Anglická škola

Z anglické školy jsou známí teoretikové jako Grotius a Vattel na straně jedné, a moderními mysliteli, zejména Bullem a Wightem, na straně druhé. Anglická škola věří v existenci společného zájmu států a předpokládá, že vědomí takového společného zájmu stojí za vznikem funkčního a užitečného mezinárodního diplomatického systému, který umožňuje vzájemnou komunikaci. Cílem teoretiků anglické školy je proto identifikovat mezinárodní řád jako výsledek spolupráce národních států a posílit jeho základy.³⁰

Základní paradigma anglické školy v tomto tématu je snaha o nalezení cesty, která umožní každému státu udělat maximum pro vlastní občany bez toho, aby vystavoval příslušníky ostatních národů velkému riziku. Anglická škola tvrdí: pokud každý stát dělá to nejlepší pro

³⁰ BULL, Hedley. *The anarchical society: a study of order in world politics*. 3rd ed. Basingstoke: Palgrave, 2002. ISBN 0333985877. Str. 8-21

své občany a respektuje právo jiných zemí jednat stejně, potom je celá lidská rasa na tom lépe. Jedinci mají ve světě společný zájem na základních cílech, mezi které patří například omezení násilí, respekt k dohodám a jejich dodržování, stabilizace držby a rozvoj instituce vlastnictví. Jsou-li cíle zahraniční politiky státu jasně definovány a berou-li ohled na širší společenství, pak je koncept národního zájmu smysluplný. Pokud aktéři chtějí dosáhnout maximálního užitku v mezinárodním prostředí, musí spolupracovat. Spolupráce vytváří instituty, které vytváří stabilnější a předvídatelnější prostředí. Těmi, kdo kooperují v rámci mezinárodního prostředí, jsou národní státy. Jednání státu se pak projevuje zejména akcemi státníků.

Liberalistický pohled

Liberální myšlení vychází z úvah v díle Adama Smitha. Podle něj je pro stát jako největší a nejvýznamnější politickou a ekonomickou organizaci individuální zájem stejný jako veřejný. Individuum ví lépe, co je v jeho vlastním zájmu.³¹ Nejlépe poslouží individuální zájem veřejnému, pokud individua budou sledovat co je pro ně přirozené, tedy hlavně vlastní zájmy. Liberální koncepce předpokládá, problémy mezinárodní politiky se dají řešit prostřednictvím demokracie a svobodného obchodu.³² Vládce má podle Smitha tři povinnosti: chránit vlastní obyvatele před invazí, chránit občany před útlakem jinými členy společnosti a provozovat veřejné instituce a práce. Pokud bezpečnost a obrana stojí nad soukromými zájmy, je národní zájem nadřazen zájmům soukromým. Národní zájem může být správně reprezentován pouze státem s liberálním ekonomickým uspořádáním. Jedině zde může dojít k agregaci individuálních a skupinových zájmů do zájmu národního. Protože ale všichni individuální aktéři mají zájem na svobodném a liberálním prostředí, existují jejich společné zájmy v liberálním pojetí.

Ekonomická globalizace je do značné míry důsledkem činností silných národních států. Stát a národní zájem je v tomto pojetí prostředkem pro realizaci svobodného trhu. Liberálové se obecně shodují na objektivních cílech zahraniční politiky: jde o minimální stát a svobodný trh. Nutným základem pro formulování legitimního národního zájmu je demokratické uspořádání státu.

³¹ SMITH, Adam. *Pojednání o podstatě a původu bohatství národů*. Nové přeprac. vyd. opatřené margináliemi. Editor Josef Šíma. Praha: Liberální institut, 2001, xv, 986 s. ISBN 80-863-8915-4. Str. 398

³² Tamtéž, Str. 433-436

Marxistický pohled

Klíčovým konceptem pro marxistický pohled je existence tříd určených postavením jedinců ve výrobním procesu v rámci ekonomického systému. Tržní vztahy a volný obchod zničily ideje všeobecných, společných zájmů. Klíčové pro interpretaci zájmu je uvědomění si existence tříd v kapitalistických národních státech. Marxisté národní zájem interpretovali jako typický následek třídního vykořisťování a manifestaci odlišného úmyslu proletariátu.

Podle Marxe neexistuje národní zájem jako takový, existuje jenom třídní zájem maskovaný jako všeobecný zájem společnosti. Národní zájem je zájmem dominantních elit, které kontrolují zdroje, a ty jim umožňují kontrolovat stát. Představa, že všichni máme stejné zájmy, nás klame.

Konstruktivistická teorie

Národní zájem je v konstruktivistickém pojetí především významná sociální konstrukce. Národní zájem závisí na politickém a kulturním kontextu, v rámci něhož je formulována zahraniční politika. Za klíčový aspekt národního zájmu je možné považovat zejména to, o čem jsou lidé přesvědčeni, že mají společné se svými druhy tedy představa občanů, jak by chtěli mít své představy, předsudky, hodnoty, tradice a dějiny přeloženy do politických institucí a diplomatického chování. Přes výše uvedené vymezuje Wendt obsah konceptu národní zájem poměrně konvenčně jako objektivní zájem sociálních komplexů sestávající se ze čtyř potřeb: fyzického přežití, autonomie, ekonomické prosperity a kolektivního sebeuvědomění.³³

Sdílené ideje, názory a hodnoty mají významný dopad na sociální a politické jednání. Formují jak sociální identity politických aktérů, tak i zpětně jejich zájmy, které vyjadřují. Identita je to čím aktér je, zájem je to, co aktér chce. V rámci Wendtovy koncepce vzniká identita státu na základě toho, že občané akceptují závazek jednat společně ve jménu společných ideových přesvědčení.³⁴ Identitu získávají aktéři (lidé i státy) prostřednictvím interakce s ostatními aktéry. Jedině v důsledku sociální interakce se může aktér oproti ostatním vymezit a zjistit co je, získá svoji identitu. Jeho identita determinuje to, co chce (jeho zájmy). Zájmy pak zpětně definují jeho identitu. Tyto zájmy směřují k zajištění konkrétní identity státu. Politické elity se snaží připojit svou koncepci národního zájmu k zavedeným,

³³ WENDT, Alexander. *Social theory of international politics*. New York: Cambridge University Press, 1999, xv, 429 p. ISBN 05-214-6960-0.

³⁴ Tamtéž, Str. 219

sociálně akceptovaným ideám vymezujícím státní identitu. Uvnitř státu existují sdílené ideje a přijatá, společná očekávání. Národní zájem je ve skutečnosti proces interpretace zájmů a vzájemné komunikace osob s diplomatickou odpovědností. V této souvislosti je tedy klíčovou otázkou konstituování národního zájmu interpretace významných událostí státními představiteli.

Pro stručné shrnutí teorií lze konstatovat, že v rámci každého konceptu lze najít řadu inspirujících paradigmat, která mají či si stále udržují značný explanační potenciál pro problematiku konstituování národního zájmu. Každý se dá stručně charakterizovat, a to: realismus se zaměřuje na problém moci a soupeření v mezinárodním prostředí; anglická škola na mezinárodní spolupráci; marxismus na vykořisťování dělnické třídy; liberalismus na uspokojení potřeb jedince a konstruktivismus vidí národní zájem jako sociální konstrukci. Smysluplný a přijatelný model by měl obsahovat všechny charakteristické rysy reality.

2.2. Kritika národního zájmu

Koncept národního zájmu patří mezi nejrozšířeněji používané a zneužívané koncepty v debatách o zahraniční politice. Nikdy neztratil dominantní pozici v analýzách mezinárodních vztahů. Byl, je a bude diskutován realisty, liberály, anglickou školou, neoliberály, kritickými konstruktivisty a mnoho dalšími. Koncept národního zájmu bývá ovšem málokdy definován jasně a přesvědčivě. Je to jeden z nezbytně zpochybněných konceptů, jehož obsah a norma jsou předměty k trvalé diskuzi. Na národní zájem pohlíží dvě skupiny teoretiků zkoumajících národní zájem a mezinárodní vztahy. První ho naprosto odmítá a zařazuje ho do kategorie, kterou lze charakterizovat čímkoliv a druhá skupina ho vidí jako úzce vymezenou definici. Někteří kritici národní zájem trivializují a tvrdí, že „národním zájmem je to, o čem stát, tj. politik, rozhodne, že jím bude“.³⁵

Kritici národního zájmu, z řad liberalistů, (neo)marxistů a zastánců kritické teorie, poukazují na to, že to není kategorie objektivní nebo sloužící národnímu blahu. Naopak pro realisty je to jeden z jejich nejúspěšnějších konceptů a dokonce klíčový prvek realistické teorie. V politické teorii se často setkáváme s kritikou, že státní zájem je již historická kategorie, která je v současnosti z teoretického hlediska již mrtvá.³⁶ Vychází se z názoru, že

³⁵ FURNISS, Edgar Stephenson; SNYDER, Richard Carlton, *An introduction to American Foreign Policy*, New York, Rinehart, 1955, str. 17, v překladu: „The national interest is what the nation, i.e., the decision-maker, decides it is.“

³⁶ KRATOCHVÍL, Petr. *Původ a smysl národního zájmu: analýza legitimacy jednoho politického konceptu*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2010, 211 s. sv. č. 31. ISBN 978-807-3252-069, Str. 9

státní zájem (*raison d'État* ze 17. století), jehož jediným cílem bylo podpořit mocenský nárok na rodící se moderní státy, po dokončení tohoto procesu upadl. Zkoumání legitimacy relativizuje postavení státu jako klíčového aktéra. Vyjadřuje totiž jeho závislost na ostatních aktérech a dokonce zpochybňuje jeho autonomii.³⁷ Ve druhé polovině 20. století se prosazuje kritika, že představitelé státu se sice snaží o dobro občanů jako o národní zájem, ovšem občané o tomto zájmu nemusí rozhodovat, ani o něm dokonce vědět. Evropští pozorovatelé tvrdí, že je to pouhý nepříjemný zbytek sobeckého nacionalismu, který přinesl Evropě mnoho strasti v minulosti, také poukazují na jeho zastaralost v dnešním globalizovaném světě.³⁸

V moderní době lze národní zájem chápat jako pomůcku pro ustavení společné vůle občanů daného státu.

3. Diplomacie jako nástroj prosazování národního zájmu

Diplomacie je pojímána jako součást mezinárodních vztahů. Co tento pojem ale vlastně znamená? Etymologicky je odvozen od řeckého slova *diploma*³⁹ (destičky obsahující pověření pro posla v antickém Řecku). Římané měli pojem *diplomas*⁴⁰ (cestovní propustky, privilegia a smlouvy). Od 18. století je pojem chápán v moderním slova smyslu, a to „vedení mezinárodních záležitostí vyjednáváním“. Všechny tyto definice mají jedno společné: vztahují se k pojmu mezinárodní vztahy, k otázkám řízení mezinárodních vztahů a nástrojů zahraniční politiky. Použití moci státu zahrnuje vedle ekonomické a vojenské moci také „měkkou moc“ (soft power), tedy protiklad síly.⁴¹ Je to vlastně umění, získat to, co chce člověk mít, ale ve vztahu k zahraniční politice. Diplomacií se rozumí výkon zahraniční politiky státu, někdy se používá jako synonymum k pojmu „zahraniční politika“. V širším slova smyslu se jedná o vědu, umění reprezentace států a jednání mezi nimi prostřednictvím vysoce postavených činitelů. Státy (činitelé) realizují diplomacii tak, že do určité míry odráží jejich národní kulturu, zvyky, rysy, a proto je diplomacie každého státu odlišná, existuje tedy řada diplomatických stylů.⁴² Použitím diplomacie je stát schopen dosáhnout svého zájmu, čili

³⁷ Tamtéž, Str. 192

³⁸ DRULÁK, Petr a Mats BRAUN. *The quest for the national interest: a methodological reflection on Czech foreign policy*. New York: P. Lang, c2010. ISBN 3631596634.

³⁹ VESELÝ, Z. *Diplomacie v měnícím se světě*. Praha: Professional Publishing, 2009. ISBN 978-80-7431-006-5. Str. 10

⁴⁰ Tamtéž, Str. 10

⁴¹ KRATOCHVÍL, Petr a Petr DRULÁK. *Encyklopedie mezinárodních vztahů*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-469-4. Str. 181

⁴² VESELÝ, Z. *Diplomacie (Teorie – praxe – dějiny)*. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství litomyšlského semináře, 2001. 493 s. ISBN 978-80-7380-332-2. Str. 14

také prosadit svůj národní zájem v mezinárodním společenství. Státy by měly definovat své národní zájmy nikoli izolovaně od ostatních, ale způsobem, který je slučitelný se zájmy ostatních států. Důkazem je existence diplomacie jako nástroje, který státy užívají k vyhnutí se konfliktům, při sledování svých životních zájmů.

3.1. Soft power, veřejná a kulturní diplomacie

Státy prosazují své zájmy mnoha způsoby, které souvisí hlavně se zdroji jejich síly. Pokud jde o menší státy, které nemají velké a silné armády, musí klást důraz především na tzv. soft power. Soft power (měkká moc/síla) a hard power (tvrdá moc/síla) od sebe odlišil badatel Joseph S. Nye, který konkrétně uvádí: „*Soft power pracuje na principu přesvědčování ostatních k následování nebo k souhlasu s normami a s institucemi, které produkují žádoucí chování. Soft power se může opírat o apel na něčí hodnoty nebo o schopnost utvářet agendu způsobem, který formuje preference ostatních. Pokud stát může svou sílu legitimizovat v představách ostatních a ustavit mezinárodní instituce, které je podporují v přidělování či omezování jejich aktivit, nemusí vynaložit tak mnoho nákladných tradičních ekonomických či vojenských zdrojů.*“⁴³

Název „veřejná diplomacie“ prozrazuje, že se nejedná o tajnou diplomacii, nýbrž zahrnující širší veřejnost ve smyslu veřejných záležitostí (Public Affairs)⁴⁴. Domácí obyvatelstvo státu je informováno o aktivitách států. Komunikace se zahraničím a jeho veřejností se zaměřuje především na to, aby si okolní státy vytvořili určité pozitivní představy o dané zemi, na budování vztahů, porozumění potřebám jiných zemí, kultur a lidí, sdělování názorů, uvádění omylů na pravou míru a hledání oblastí společného zájmu. Je těžké odlišit tento pojem od „propagandy“, ta je však chápána spíše v negativním světle. Cílem veřejné diplomacie je ovlivnit zahraniční veřejné mínění a utvářet tak dobrou pověst zastupovaného státu komunikací se zahraničním publikem.⁴⁵

Diplomaté se tak snaží „ochraňovat a podporovat zájmy státu v zahraničí prostřednictvím informování zahraničního veřejného mínění o činnosti takového státu.“⁴⁶ Zde uvedu podrobnou definici, kterou vyřkl Edmund Guillion: „*Veřejná diplomacie se zabývá*

⁴³ NYE, Joseph S., Jr. (1990): *Bound to Lead: the changing nature of American power*. Basic Books. Převzato ze: Leonard, Mark – Alakeson, Vidhya: *Going Public. Diplomacy for the Information Society*. London: The Foreign Policy Centre, 2000.

⁴⁴ Tamtéž, Str. 28

⁴⁵ Viz příloha č. 5 Tradiční a veřejná diplomacie

⁴⁶ PETERKOVÁ, Jana. Veřejná diplomacie – jen módní pojem nebo skutečná změna?. In: *Mezinárodní vztahy* [online]. 2006. Dostupné z: <http://www.mezinarodnivztahy.com/article/download/227/229>. Str. 86

ovlivněním veřejných postojů k formování a výkonu zahraniční politiky. Zahrnuje dimenze mezinárodních vztahů za hranicemi tradiční diplomacie; vládní kultivaci veřejného mínění v jiných zemích; vzájemné působení soukromých skupin a zájmů z jedné země se skupinami z jiných zemí; zpravodajství o zahraničních vztazích a o jejich dopadech na politiku, komunikaci mezi těmi, jejichž prací je komunikace, jako například mezi diplomaty a zahraničními korespondenty; a procesy mezikulturní komunikace.“⁴⁷

Větší pozornost si veřejná diplomacie připsala v souvislosti s technologickou a komunikační revolucí ve 20. století. Mezi nástroje veřejné diplomacie patří knižní publikace a denní tisk, rozhlasové vysílání, televizní pořady, internetové články, kulturní akce a ostatní moderní komunikační kanály, které nás každý den obklopují. Díky všem těmto prostředkům se zvýšil vliv veřejného mínění na veřejnou diplomacii a začíná se i propojovat „okruh zájmů“ mezi národy a jejich národními zájmy. Hlavní dopad veřejné diplomacie je narůst povědomí lidí z ostatních států o naší zemi, porozumění zemi a probuzení zájmu cizinců o náš stát. Představitel státu utváří tzv. pozitivní „image“ svého státu a tím ostatní intenzivně ovlivňuje. Někdy je veřejná diplomacie spojována s marketingovými pojmy „branding“ nebo „public relations“. V oblasti bezpečnosti se stává stále důležitější bezpečnost samotných občanů. Pozornost je na mezinárodní scéně věnována nejen mezinárodnímu zločinu, ale také problémům se znečištěním životního prostředí, epidemiím, hospodářským krizím a ostatním globálními problémům, které vyžadují mnohostranná řešení. Změnám podléhá i politická agenda a s ní spojeno posilování demokracie a důraz na dodržování lidských práv.

Veřejná diplomacie je úzce spjata s vlastní identitou státu, která je prezentována na mezinárodní scéně. Jozef Bátora ve svém článku uvádí fakt, že dlouhodobě etablovaná identita je rozhodujícím faktorem při určování státních zájmů v konkrétních zahraničněpolitických otázkách veřejné diplomacie. V době institucionální stability převáží nad etablovanou identitou zájmy daného státu, v ostatních dobách se etablovaná identita stává nejasnou i nejistou. Proto pak stát věnuje pozornost nové identitě a soustřeďuje se nikoli na prosazování zájmů, ale na demonstraci nové identity.⁴⁸ Součástí veřejné diplomacie je proto i téma identita a její prezentace. To se děje také pomocí dějinných příběhů, které stát charakterizují. Vhodným prostředkem jsou například metafory, které přibližují jeho charakter i vlastnosti, například „asijské tygři“. Identita a uznání jsou velmi důležité součásti zahraniční

⁴⁷ What is public diplomacy?. *Public diplomacy* [online]. 2004. Dostupné z: www.publicdiplomacy.org/1.htm

⁴⁸ BÁTORA, Jozef (2004 b): *Multistakeholder Public Diplomacy of Small and Medium-Sized States: Norway and Canada Compared. Discussion Papers in Diplomacy*, No. 97. The Hague: Netherlands Institute of International Relations „Clingendael“, 2004. Str. 39-54

politiky státu, neboli jeho značka, pověst. Představy o daném území hrají důležitou úlohu při posuzování postavení státu v mezinárodním prostředí a při prosazování jeho národního zájmu.

Stát využívá ke své prezentaci také umění. Zahraniční kulturní politika je významnou součástí mezinárodní scény a výborným prostředkem k prosazení svého národního zájmu, neboť se tak stát může výborně prezentovat. Takzvaná Kulturní diplomacie zahrnuje pořádání výstav, koncertů, prezentace národní kultury, literární prezentace, jazyková výuka, spolupráce s krajany v zahraničí apod. Kulturní dimenze je jedna z rovin zahraniční politiky státu. Kulturní diplomacie si klade za cíl, přiblížit zahraniční veřejnosti kulturu svého státu, zabezpečit kulturní aktivity s jinými státy, uzavírat mezinárodní dohody, zajistit výměnu informací v oblasti vědy, kultury, školství apod. Státy se ke kultuře obracejí jako ke zdroji své identity, což je zvláště v dnešní multikulturní společnosti významné. Důraz je kladen i na duchovní kulturu jako oblast společenského života.

3.2. Veřejná diplomacie malých států

Veřejná diplomacie je obzvlášť důležitá součást zahraniční politiky malých států. Ty se snaží na mezinárodní scéně přitáhnout k sobě pozornost, mají potřebu být viděni, být vnímáni a být pokládáni za důležitého a rovnocenného partnera. Rozdíly mezi veřejnou diplomacií malých a velkých států se projevují především:⁴⁹

- v cíli takové činnosti – čeho chce stát veřejnou diplomacií dosáhnout;
- v šíři a intenzitě prezentovaných témat – stanovení priorit;
- v legitimitě činnosti – vliv velikosti státu na posuzování jeho úmyslů.

Malé státy si také mohou díky značnému omezení svých prostředků tvrdé síly/moci zajistit mnohem snadněji například spolupráci ostatních aktérů. Prezentace jejich postojů bývá často vnímána jako upřímnější. Stát musí být především viděn, aby mohl prezentovat své postoje a hájit své národní zájmy. Z tohoto faktu se dá odvodit hlavní cíl malých států, a sice zviditelnění se. Omezené prostředky nutí malé státy, aby vyhledávaly spolupráci všude, kde cítí, že by to bylo možné. Zjevná slabost státu může v některých oblastech (například podpora demokracie, ochrana lidských práv) znamenat pro malé státy výhodu, čímž se myslí snazší spolupráce například s nestátními aktéry, kteří se necítí být malými státy znevýhodňováni nebo s velkými státy, kteří se necítí být ohroženi.

⁴⁹ PETERKOVÁ, Jana. Veřejná diplomacie malých států a České republiky. *Mezinárodní vztahy* [online]. 2008, Vol 43, s. 24 [cit. 2014-04-19]. Dostupné z: <http://mv.iir.cz/article/view/296>, Str. 6

3.3. Úkoly, osobnost a postavení diplomata

K povinnostem diplomata patří dohlížení na dodržování dobrých vztahů mezi svým státem a ostatními. Diplomat chrání zájmy svých krajanů, informuje svoji vládu o všech významných záležitostech, jedná s ostatními členy mezinárodního společenství a tím dokáže prosadit i zájmy svého státu. Diplomat musí správně vyhodnotit situaci, rozeznat podstatné od maličkostí, musí identifikovat hrozby, které mohou narušit domácí situaci. Podle mezinárodního obyčejového práva je funkcí diplomatického zástupce udržovat a zprostředkovávat oficiální styky mezi vysílajícím a přijímajícím státem. Jeho hlavní úkoly jsou: reprezentovat svůj stát, udržovat oficiální přátelský styk mezi oběma vládami, chránit práva a zájmy svého státu a účastnit se vyjednávání a uzavírání mezinárodně právních aktů mezi zainteresovanými státy.⁵⁰ Jeho hlavním posláním je: vyjednávat, chránit, pozorovat.

Úspěšný diplomat, který chce prosadit své zájmy státu, by měl disponovat určitými vlastnostmi. Základní předpoklad je patřičná úroveň komunikace, výmluvnost či řečnické i herecké nadání. Diplomat musí být ale také trpělivý, musí „číst“ v lidech, být psycholog, musí umět rychle zhodnotit situaci a předvídat některé události, jazyková vybavenost je samozřejmostí. Diplomat sbírá informace ať už z veřejných schůzek či na společenských akcích. Samozřejmě musí mít určité charisma, dobré zdraví i dobrý vzhled, vyznat se v etiketě a v základních ekonomických i politických zákonech.

Pokud chce diplomat úspěšně prosadit své zájmy pomocí veřejné diplomacie, měl by si utřídit několik bodů, kterých chce dosáhnout. Jsou to jednoduché otázky, na které si musí umět odpovědět, a sice:⁵¹

- Čeho chce dosáhnout?
- Co si lidé o daném státě myslí?
- Co chce sdělit?
- Komu?
- Jak to může sdělit?
- Jakých výsledků bylo dosaženo?

⁵⁰ VESELÝ, Z. *Diplomacie (Teorie – praxe – dějiny)*. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství litomyšlského semináře, 2001. 493 s. ISBN 978-80-7380-332-2. Str. 145

⁵¹ PETERKOVÁ, Jana. Veřejná diplomacie – jen módní pojem nebo skutečná změna?. In: *Mezinárodní vztahy* [online]. 2006. Dostupné z: <http://www.mezinarodnivztahy.com/article/download/227/229>. Str. 95

Diplomat zajišťuje, aby komunikace se zahraničním a reprezentace národních zájmů byly jednotné. Zprostředkovává spolupráci státní správy s nestátními subjekty, ať už s nevládními organizacemi, nebo se soukromým sektorem v rámci komerční diplomacie. Státní správa je zastoupena Ministerstvem zahraničních věcí a jeho dlouhodobým konceptem zahraniční politiky státu.

4. Případová studie Tibet

„Pokud jsi jinému neodpustil jeho jinakost, jsi daleko od cesty k moudrosti“⁵²

(Čínské přísloví)

Tibet (tibetsky Bö, Böjul, čínsky Si-cang), od roku 1965 autonomní oblast ČLR, se rozkládá v jihozápadní části ČLR. Do roku 1951 tvořilo státní zřízení samostatný stát (nezávislé království), od tohoto roku je země pod okupací Číny. Status „autonomní území“ nezahrnuje žádnou způsobilost k zahraničním stykům a tím je do značné míry Tibetská autonomní oblast omezena. Tibet je bohatý na nerostné suroviny, především na chróm, měď, uhlí, zlato, uran, železo, magnezit.⁵³ V příloze se nacházejí mapy dokumentující Tibet v 50. letech, v roce 2000 a rozmístění Tibetů na území ČLR. Mapy v příloze dokumentují Tibet v 50. letech, TAO v roce 2000 a rozmístění Tibetů a příbuzných etnik na území ČLR.⁵⁴

Tibet je zemí, kde má náboženství velmi starou tradici a dodnes stále silnou pozici. Lamaismus čili tibetský buddhismus je pojem, kterým označujeme široce rozvětvený náboženský systém dnešního Tibetu. Ke stěžejním paradigmatickým principům lamaismu patří učení o reinkarnaci a etické zásady jako: nelhat a nepodvádět, nezabíjet, nekrást, nemluvit hrubě, nepřát druhým zlo či nezávidět jiným. Sám 14. dalajlama uvádí: *“ Zjistil jsem, že buddhismus a katolicismus spojuje mnoho společných rysů...Každé významnější náboženství, které nabádá k lásce a soucitu, může vychovávat ušlechtilé lidské bytosti.”*⁵⁵

⁵² KREJČÍ, Jaroslav. *O češství a evropanství: o českém národním charakteru 1. díl*. Osnabrück: Amosium Servis, 1993. Str. 11

⁵³ *Tibet - nerostné bohatství* [online]. 2008. Dostupné z: <http://www.enviweb.cz/clanek/obecne/70018/kratce-tibet-nerostne-bohatstvi>

⁵⁴ Viz Příloha č. 6 Tibet v roce 1950, Příloha č. 7 Tibetská autonomní oblast v roce 2000, Příloha č. 8 Rozmístění Tibetů a hlavních jim příbuzných etnik na území ČLR

⁵⁵ BSTAN-'DZIN -RGYA- MTSHO, *Svoboda v exilu: vlastní životopis*. 2., upr. vyd., V Lungta 1. Překlad Josef Kolmaš. Praha: Lungta, 2011. ISBN 978-80-902650-5-9. Str. 175

4.1. Tibetská exilová vláda



Tibetská vlajka a tibetský emblém⁵⁶

Ústřední tibetská správa neboli tibetská exilová vláda (Central Tibetan Administration CTA) vykonává svoji funkci v indickém městě Dharamsala, kam roku 1959 14. dalajlama uprchl. Od roku 1950 jí dalajlama předsedá, ovšem v roce 2011 předal funkci, na základě voleb, novému premiéru Lobsang Sanggiä.⁵⁷ Území Tibetu je sice kontrolováno vládou ČLR, to ale CTA neuznává a považuje to za nelegitimní vojenskou okupaci. Podle CTA je Tibet svrchovaným státem s dlouhou tradicí nezávislosti. CTA nežádá plnou nezávislost, nýbrž větší autonomii jaká se dostává od ČLR například Hongkongu nebo Macau. V Indii vykonává CTA mnoho funkcí v rámci tibetské exilové komunity: provozuje školy, zdravotnická zařízení, kulturní aktivity i projekty podporující ekonomický rozvoj. Dále také podporuje tibetské utečence žijící v Indii.

CTA neuznal jako vládu žádný stát, ani političtí představitelé z Dharmasaly nejsou oficiálně uznáni žádnou zemí, i přesto jsou CTA a 14. dalajlama podporováni od mezinárodních organizací a dostávají finanční pomoc pro komunity v Indii.

4.2. Dalajlama

Institute dalajlamů (i pančenlámů) vychází z buddhistického paradigmatu o reinkarnování. Život není omezen jedním zrozením, ale je založen na předchozích existencích a tíhne k novému znovuzrození (zákon karmy). V případě dalajlamy jde podle tibetského buddhismu o opakující se převtělování nejúctívanějších buddhistických božstev, v případě dalajlamy o bódhisattva (světce) Avalókitéšvar. Je považován za prvního převtělence v Tibetu a je uctíván jako hlavní zemský patron. Institute dalajlamů je praktikována jen v poslední ze čtyř škol tibetského buddhismu, a to v sektě „dobré řehole“. Dalajlama je titul nejvyšších

⁵⁶ Základní údaje o Tibetu [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.tibet-barma.cz/node/1>

⁵⁷ Tibet má nového exilového vůdce [online]. 2011. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/zpravy/_zprava/tibet-ma-noveho-exiloveho-vudce-dalajlamu-strida-lobsang-sangay--933396

duchovních představených sekty Geluppy⁵⁸, zároveň také nejvyšších světských vládců Tibetu v posledních 300 letech. Zrození dalajlamy bývá doprovázeno nadpřirozenými úkazy, jako dítě, a později dospívající mladík, bývá obdarován mimořádnými schopnostmi, a když dosáhne plnoletosti, stává se neomylným a všemocným vládcem tibetského lidu. Také jeho úmrtí bývá často ohlašováno přírodními pohromami. Podle buddhistické věrouky je dalajlama vlastně od svého zrození převtělencem božím, „živým Buddhou“, jak uvádí Kolmaš.⁵⁹

Dosud poslední 14. dalajlama Tändzin Gjamccho, narozen 6. 7. 1935, se ujal úřadu v roce 1950 tedy ve složitém a přelomovém období pro Tibet.⁶⁰ Jeho reakcí na zprávy o blížící se čínské armádě byl útěk ze země, ale později musel vyjednávat. Vyslal tedy do Pekingu ministra Ngaphö Ngawang Džigmeho, který podepsal s Čínou dohodu o mírovém osvobození Tibetu (Sedmnáctibodová dohoda 23. 5. 1951). Nyní se dalajlama a jeho exilová vláda zdržuje v Indii, kde mu byl poskytnut politický azyl, konkrétně v Dharamsale. Peking o dalajlamovi mluví jako o „velezrádci, který rozvrací vlast“, „nástroji v rukou západních protičínských sil“, „přisluhovači nepřátel Číny“, „o vlku v mnišském rouše“⁶¹ a neuznává ho jako duchovního ani světského vůdce Tibetanů. Dalajlama se ovšem nevzdává, svojí umírněnou politikou podporuje svobodu Tibetanů. Roku 1989 dokonce získal Nobelovu cenu za mír.^{62 63} V projevu při převzetí Nobelovy ceny v Oslu dalajlama svůj předchozí Pětibodový mírový plán z roku 1987 (viz kapitola 2.5. Národní zájem Tibetu), dále rozvedený v projevu před Evropským parlamentem v roce 1988, ještě jednou zopakoval a uvedl jádro mírového plánu.⁶⁴ Dalajlama jako vůdce národa se snaží o národní výchovu. Národní výchova udržuje národ a také ho proměňuje například literaturou, uměním nebo politikou. Cílem však je zabránění rozpadu národa, korigování jeho mezinárodní komunikace a udání sebekritických postojů., které tak překonávají vlastní slabosti.⁶⁵

⁵⁸ Geluppa = sekta ctnostné řehole neboli žlutá sekta, nejrozšířenější v celém Tibetu, soustřeďuje u sebe všechnu moc duchovní i světskou

⁵⁹ KOLMAŠ, Josef. *Tibet: dějiny a duchovní kultura*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2004, xiv, 439 s. Tibet (Argo). ISBN 80-720-3627-0. Str. 21

⁶⁰ Viz příloha č. 9 Dalajlama ve svém indickém sídle

⁶¹ FRENCH, Patrick. *Tibet, Tibet: a personal history of a lost land*. 1st American ed. New York: Distributed by Random House, 2003, 325 p. ISBN 14-000-4100-7.

⁶² The Nobel Peace Prize 1989 [online]. Dostupné z: http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/1989/index.html

⁶³ Celý projev dostupný na <http://www.tibinfo.cz/clanek.php?id=95>

⁶⁴ Celý projev dostupný na <http://www.tibinfo.cz/clanek.php?id=78>

⁶⁵ KREJČÍ, Jaroslav. *O češství a evropanství: o českém národním charakteru 1. díl*. Osnabrück: Amosium Servis, 1993. Str. 15

4.3. Vývoj tibetsko-čínských vztahů

Pro přehlednější členění kapitoly rozdělím do tří částí. V první se krátce věnuji založení státu a počátkům tibetsko-čínských vztahů až do 20. století, ve druhé podkapitole se zaměřím na 1. polovinu 20. století a přelomový akt čínské okupace a třetí část tvoří již moderní dějiny od 2. poloviny 20. století s kontinuitou do dnešních dní. Významnými předěly v dějinách tibetsko-čínských vztahů byly⁶⁶:

- Tchangská doba (618 - 907) – navázání prvních oficiálních styků mezi vládnoucími domy obou svrchovaných států
- 641 sňatek čínské princezny Wen-čcheng s tibetským králem Songcän Gampo
- Mongolská dynastie Jüan (1279 - 1367) – Tibet se stal vazalem mongolských vládců Číny
- Epocha Čching – byl vytvořen stav faktické mandžusko-čínské suverenity nad Tibetem. Tato skutečnost došla také svého uznání i v řadě mezinárodních dohod o Tibetu z konce 19. a začátku 20. století
- Rok 1951 kdy se Tibet dostal pod svrchovanost čínské vlády

Počátky státu a jeho vývoj až do 20. století

Poprvé se Tibet vynořil na stránkách lidských dějin, když byla větší část jeho rozdrobených kmenů sjednocena pod jedinou ústřední vládou, což bylo poprvé učiněno až v druhé polovině 6. století n. l. a vyžádal si i několik desetiletí zejména kvůli geografickým podmínkám, v nichž se začal tibetský stát konstituovat. Důležitou osobou Tibetu je král Songcän Gampo (7. století), tvůrce tibetského státu, který se narodil roku 605 a po smrti svého otce se jako nezletilý stal králem, svůj hrad si nechal vybudovat na Rudém kopci a podhradí proměnil v město, jemuž dal jméno Lhasa – Místo boží. Rozloha Gampovy říše převyšovala svou plochou asi třikrát rozlohu dnešního politického Tibetu a kryla se vlastně s tím, co bývá někdy nazýváno „etnickým“ Tibetem. Postupem let byl Tibet donucen vzdát se mnohých vybojovaných území a přenechat je silnějšímu a organizovanějšímu čínskému sousedu. Tibetané se tehdy na svých dalekých výpravách dostali, snad poprvé, do styku s vyspělými civilizacemi tchangské Číny, Nepálu, Indie a Turkestánu. Byl těmito zeměmi velmi ovlivněn v pozitivním slova smyslu ať už politicky, hospodářsky či kulturně. A tak se jménem Gampovým je spjata i jedna z nejslavnějších kapitol kulturního života Tibetu. U

⁶⁶ Příloha č. 10 Celkový přehled tibetských dějin od roku 127 př. n. l. až po současnost

kolébky tibetské vzdělanosti stály i dvě princezny a Gampovy ženy – Nepálka Bhrkutí a Čínanka Wen-čcheng.⁶⁷

Králův druhý sňatek v roce 641 s čínskou princeznou Wen-čcheng, vnučkou tchangského císaře Tchaj-cunga, byl velmi významnou událostí v dějinách Tibetu i tibetsko-čínských vztahů. Doposud se vztahy mezi Čínou a Tibetem uskutečňovaly pouze „ohněm a mečem“. Císař Tchaj-cung, neviděl ve válkách žádný prospěch, i král Gampo, který soustředil všechno své úsilí na mírovou výstavbu svého království a na šíření buddhismu ve své zemi. Oba se proto rozhodli skoncovat s vyčerpávajícími pohraničními střety, vyměnili si mírová poselstva a navenek své přátelství stvrdili sňatkem krále Gampo a čínské princezny. Songcän Gampo se tak stal praotcem tibetsko-čínského spojení a sňatkem bylo zahájeno těsné a neoddělitelné soužití dvou národů v jednom státním útvaru.

Číňané naučili Tibetany pěstovat bource morušového, vyrábět hedvábí, kvasit víno, připravovat inkoust i obdělání náhorních celin a zúrodnění ladem ležící půdy v povodí řeky. Do Tibetu se dostala i vyspělá čínská medicína i šedesátiletý čínský kalendář. S dalším mezníkem ve vývoji vztahů se přeneseme o pár set let později, do 18. století za vlády čchingské dynastie. Jako svébytný nástroj, jímž čchingská dynastie v letech 1727 – 1911 prosazovala své zájmy v Tibetu, vznikla instituce ambanů a pomocných ambanů neboli císařských místodržících, kteří nejdříve čínskému dvoru poskytovali hlavně zprávy o situaci v zemi, ale od konce 18. století se již přímo podíleli na vládě a přivlastňovali si rovnoprávné postavení s dalajlamou, nejvyšším duchovním a politickým vůdcem Tibetanů. Tibet se od roku 1728 dostal do přímé a těsné závislosti na pekinské vládě.

První polovina 20. století

První buržoazně demokratická revoluce v Číně, Sinchajská (1911), zastihla vládnoucí dynastii Čching (1644 - 1911) v progresivním rozkladu. Pokud jde o Tibet, jeho politicko-právní vztah k Číně, stejně jako teritoriální vymezení, prodělaly v průběhu tisíciletého historického vývoje mnoho zásadních změn, společným jmenovatelem však vždy zůstávalo, že Čína si přivlastňovala nárok na tibetské území.

Stát zaujímal významnou strategickou polohu na rozhraní tří tehdejších asijských velmocí – Číny, Britské Indie a carského Ruska. Od 90. let 19. století se začala Anglie intenzivně o

⁶⁷ KOLMAŠ, Josef. *Tibet: dějiny a duchovní kultura*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2004, xiv, 439 s. Tibet (Argo). ISBN 80-720-3627-0. Str. 18

tuto zemi zajímat. Jejím cílem bylo upevňování britského panství v Indii a postupné pronikání na čínské trhy. Anglie se nejdříve marně snažila navázat přímé kontakty s tibetskou vládou, nakonec prosadil lord Curzon, indický místokráľ (1898 – 1905), vyslání Younghusbandovy vojenské expedice do Lhasy. To si vynutilo podepsání separátní Anglo-tibetské dohody (1904). Dohodou byla tak poprvé otevřeně pošlapána čínská suverénní práva Tibetu. Anglie také získala především četné politické a hospodářské výhody a zároveň si otevřela cestu k novému pronikání do Číny přes Tibet. Reakce Číny na sebe nenechala dlouho čekat. V roce 1906 byla uzavřena významná Anglo-čínská dohoda o Tibetu, kde se rehabilitovala zásada čínské suverenity nad Tibetem. V Tibetu se udál slet hospodářských a správních reforem, dosavadní posádky čínských vojsk zde byly zesíleny.

Po zániku Čchingského impéria (1911) nebyla v Číně silná ústřední vláda, která by byla schopna udržovat někdejší čínskou suverenitu nad Tibetem, ten tak byl fakticky samostatným státem a začal být vtahován do mezinárodní politiky. Encyklopedie mezinárodního práva veřejného popisuje situaci takto: „*Tibet byl v roce 1912 de facto nezávislý na Číně, a že mezi lety 1914 až 1950 Tibet nepodlehł četným útokům Číny přimět ho nebo vnutit mu, aby se stal její provincií a udržoval si svoji nezávislou identitu.*“⁶⁸

Po svržení dynastie Čching a vyhlášení Čínské republiky v roce 1911 se Anglie snažila zintenzivnit vytržení Tibetu z Číny. Šlo především o nevyjasněnou otázku politicko-právního statusu Tibetu v nových podmínkách republikánské Číny a o tibetské hranice s vnitřní Čínou. Čína ho pokládala za integrální část svého státního území a vztahovala si na něj svá tradiční svrchovaná práva. Tibetané ale trvali na okamžitém oddělení od Číny a na vytvoření samostatného státu. Byla zahájena konference svolaná na žádost Velké Británie do Simly trvající mezi lety 1913 - 1914. Za britskou stranu se jí zúčastnil ministr zahraničí indické vlády Sir A. H. McMahon za Čínu její diplomat Čchen I-fan a tibetskou delegaci vedl lönčhen Šatra. Čínský a tibetský představitel ovšem zastávali nesmiřitelná stanoviska ohledně čínsko - tibetských hranic, které byly navrženy britským zmocněncem. Ten navrhl rozdělit sporné území na Vnitřní Tibet (v administrativní čínské sféře) a Vnější Tibet (s vnitřní autonomií v rámci čínské suzerenity). Čínská vláda zakázala svému zmocněnci dohodu podepsat. Ten už tak ovšem učinil a kvůli nesouhlasu Číny a jejímu distanci od smlouvy je tak podle mezinárodně-právního hlediska neplatná. Výsledky konference nejsou zdaleka to hlavní.

⁶⁸ BERNHARDT, Rudolf; BINDSCHIEDLER Rudolf; MACALISTER-SMITH Peter *Encyclopedia of public international law*. 1. ed. Amsterdam: North-Holland Publishing Company, 2000, xix, 1650 s. ISBN 04-448-6247-1. Svazek 4, str. 859

Důležité v této době bylo, že Tibet zde působil jako stát rovný Číně a Velké Británii, což značí uznání státu Británií i Čínou. Vlády Velké Británie a Tibetu dohodu ratifikovaly, čímž byly de facto vyloučeny čínské nároky na suzerenitu nad Tibetem, byla potvrzena tibetská nezávislost a schopnost k uzavírání mezinárodních smluv. Tibet byl stále od konference v Simle de facto nezávislý stát. Nicméně teoretikové stále tvrdí, že právní vztah Tibetu a Číny byl nejasný a neidentifikovatelný. Oficiálního právního uznání se Tibetu nedostalo od žádného subjektu mezinárodního společenství, státy pouze prohlašovaly, že fakticky Tibet jako samostatný uznávají, právně to však nedoložily.

V červenci 1922 komunistická strana Číny, se zhruba dvěma sty odhodlanými členy, která měla v historicky dohledné době dodat Číně rudého císaře, poprvé výslovně zmínila Tibet. V usnesení II. Sjezdu strany se uvádí, že cílem KS Číny je „*ustavit autonomní vládu v Mongolsku, Tibetu a muslimském Sin-t'iangu, aby se z nich staly demokratické autonomní republiky*“.⁶⁹ O 7 let později se komunistická strana Číny ještě stále oháněla demokracií. V jednom z prohlášení se zavázala ke „*svržení imperialistické nadvlády v Číně*“, „*jednotě s proletariátem všech zemí*“, „*sjednocení Číny*“ a „*uznání práva na sebeurčení Jaiů, Mlaů, Tibeťanů, Chuejů a Mandžůů*.“ Tato teze se odrazila i v ústavě rádobý komunistické vlády, která se výslovně zmiňuje o Tibeťanech a uznává „*právo na sebeurčení národnostních menšin v Číně, jejich právo na odtržení od Číny a právo každé národnostní menšiny ustavit vlastní nezávislý stát*“.⁷⁰ Po převzetí vlády Mao Ce-tunga se postoj k Tibetu však obrátil o 180°.

Tibet za Mao Ce-tunga

Zatímco do roku 1951 je možné postavení Tibetu z hlediska mezinárodně-právního charakterizovat jako velmi vágní a neurčité, pokud jde o Čínu vztah dokonce faktické nezávislosti na ústřední čínské vládě, rok 1951 je velkým zvratem.

Teoretikové mezinárodního práva ani subjekty mezinárodního společenství v otázce uznání Tibetu a jeho nezávislost stále nezastávají jednotný názor. Objevují se sice názory tvrdící, že „*postoj mezinárodního společenství k Tibetu je jednoznačný, že ho všechny státy pokládají za součást Čínské lidové republiky, a že světové velmoci diplomaticky neuznaly nezávislost Tibetu dokonce ani v tom období, kdy byl Tibet de facto nezávislý, tedy v letech*

⁶⁹ SAICH, Tony a Bingzhang YANG. *The Rise to power of the Chinese Communist Party: documents and analysis*. Armonk, N. Y.: M. E. Sharpe, 1996, lxix, 1431 p. ISBN 1-56324-154-4. Str. 42

⁷⁰ Tamtéž. Str. 555

1911 – 1949.⁷¹ Takto radikální názory jsou však ojedinělé, mnozí autoři spíše pokládají Tibet před rokem 1949 za nezávislý stát. Po vzniku ČLR v roce 1912 byla centrální vláda tak slabá, že se Tibet osamostatnil. Mohl se obrátit na Británii nebo Indii, aby jeho úsilí podpořily. Jenže Tibetáncé se izolovali, rozjímali, diskutovali. Nevyvinuli dostatečný tlak na OSN, aby byl Tibet uznán jako nezávislý stát.

Roku 1949 došlo v Číně k velkému převratu, k moci se dostal Mao Ce-tung a jeho komunistická vláda, která si dala dva úkoly – zabrat Tibet a Tchaj-wan.⁷² Již od roku 1947 musel Tibet čelit opakovaným nárokům, neboť Britové odešli z Indie a britské smlouvy s Tibetem tak byly přenechány právě Indii. Ta se ale zabývala vlastními problémy a Tibet nechala na pospas svému osudu. Po vytvoření ČLR Mao okamžitě pronesl, že považuje Tibet za nedílnou část svého území a chce ho tak „osvobodit od imperialistických vlivů“ a připojit zpět k ČLR. 23. května 1951 po předchozích vojenských akcích čínské lidově osvobozené armády (ČLOA) byla v Pekingu podepsána „Dohoda mezi ústřední lidovou vládou Číny a místní vládou Tibetu o opatřeních k mírovému osvobození Tibetu“ takzvaná Dohoda o 17 bodech. Zde se ustanovuje, že „tibetská národnost představuje jednu z mnoha národností na území Číny“. Dále je stanoveno „tibetský národ se vrátí do veliké rodiny národů matky-vlasti, ČLR.“ (článek 1). Ta mu „přizná právo na zřízení národnostní oblastní autonomie pod jednotným vedením ústřední lidové vlády“ (článek 3). „Ale vedení všech zahraničních záležitostí Tibetu soustředí do svých rukou ústřední lidová vláda (článek 14)“. Tibet se pak oficiálně dostal pod svrchovanost čínské vlády 23. května 1951 podepsáním tzv. Sedmnáctibodové dohody.

Na tomto místě je nutné říci, že status Tibetu je očividně stále sporný. Byl Tibet dříve nezávislý stát a nyní pod okupací Číny (čínský vpád na území Tibetu byla agrese ze strany ČLR) nebo byl Tibet v době invaze integrální součástí Číny a šlo tedy o vnitrostátní konflikt? Hlavní interpretace celého problému a celé tibetské otázky zní:

- Tibetská exilová vláda tvrdí, že v roce 1949, kdy na území vpadla vojska ČLOA, byl Tibet de facto i de iure nezávislý stát. Čínský akt znamenal agresi vůči suverénnímu státu a porušení mezinárodního práva. Dnes porušování mezinárodního práva a

⁷¹ SKLENKA, Lubomír. *Pravda o Tibetu: fakta a svědectví*. 1. české vyd.. Praha: Lungta, 107 s. ISBN 80-902-6500-6, doslov Martina Slobodníka, str. 98

⁷² Viz příloha č. 11 Setkání Dalajlamy s čínskými vůdci

základních práv tibetského národa na nezávislost stále pokračuje za neustálé kontroly několika set tisíců čínských vojáků⁷³.

- Čínští představitelé však zastávají názor, že Tibet byl vždy součástí Číny a svůj vpád ospravedlňují tím, že Tibet musel být osvobozen od imperialistických vlivů Británie a Indie⁷⁴. Čína přesvědčuje, že její ústřední vláda vykonávala přes 700 let nadvládu nad Tibetem, a ten tak nikdy nezávislým státem nebyl.

Právě tyto dané interpretace obou stran jsou pro moji práci stěžejní. Stojí tu proti sobě dvě protichůdná stanoviska: Tibet, patřící podle přirozeného práva Tibetánům a oproti tomu Tibet jako „neoddělitelná součást“ Číny. Má Tibet právo být okupován? Může být vůbec jedno velmi svébytné etnikum okupováno zcela odlišným? Etnická diverzita může značně přispět k obohacení celé společnosti. V případě Tibetu to spíše vedlo k nestabilitě a nepokojům kvůli rozdílným jazykům, náboženskému vyznání či kulturním preferencím. Každopádně fakta říkají, že od roku 1965 je území Tibetu autonomní oblastní ČLR. V zemi byla uskutečněna demokratická a pozemková reforma, povzneseno školství a tibetské hospodářství se stalo součástí vnitřního čínského trhu. Došlo k velkému pohybu obyvatel v obou směrech.

Maova vláda se na zemi ovšem velmi podepsala. V důsledku jeho „Velkého skoku vpřed“ a „Kulturní revoluce“ v 50. a 60. letech minulého století si Tibet prošel opravdu těžkými roky. Pro příklad uvedu, že všichni obyvatelé s trvalou adresou ve Lhasě museli v této době podepsat poučení zvané „*Povinnosti občanů*“. Jeho podkapitoly se pyšnily hesly jako „*Bránit bezpečnost a stabilitu společnost*“ nebo „*Vzdělávat se v politické ideologii*“. Poučení hovořilo jasně: „*lid, stranu, vlast a spolupráci mezi národy ohrožují ti, kteří si dovolují mít na správu Tibetu vlastní názor, jedním slovem rozvraceči.*“ Dál obsahuje návod jak donášet na sousedy, poučení pro vrátné, příkazy vztahující se k antikoncepci, hygieně a návštěvám.⁷⁵ V letech 1959 a 1960 byl tibetský výměnný obchod postaven mimo zákon, a tak nemohlo docházet k výměně obilí za maso mezi rolníky a kočovníky. V některých oblastech mnoho lidí zemřelo hlady, protože neměli vůbec co jíst. Někde hlady zemřely celé rodiny.

Před zahájením demokratické reformy bylo v Tibetu přes 2 500 velkých, středních a malých klášterů. Po demokratické reformě jich zbylo přibližně 70 udržovaných při životě vládou. Pančhenlama popsal i ponižování, kterému byli Tibetané od čínských úřadů

⁷³ SKLENKA, Lubomír. *Pravda o Tibetu: fakta a svědectví*. 1. české vyd.. Praha: Lungta, 107 s. ISBN 80-902-6500-6, Str. 11

⁷⁴ Tamtéž, str. 101

⁷⁵ FRENCH, Patrick. *Tibet, Tibet: a personal history of a lost land*. 1st American ed. New York: Distributed by Random House, 2003, 325 p. ISBN 14-000-4100-7.

vystavení. Cokoli typicky tibetského – nabílené vnější zdi, modlitební praporky, účesy, pokrývky hlavy, svátky i tradiční sporty – bylo označeno za zaostalé, sprosté a zbytečné. Lidé jen zřídka vůbec rozuměli tomu, co se kolem děje, protože prakticky neexistovali žádní tlumočníci.

Materiály Přípravného výboru pro vytvoření TAO byly k dispozici jen v čínštině, a tudíž pro Tibetany ve výboru nesrozumitelné. Tibetané, kteří se přihlásili k novému režimu, museli nosit čínské šaty, a pokud tak neučinili, jednali s nimi, jako by ani nebyli lidé. A v důsledku toho, napsal pančhenlama, že většina Tibetanů jen stěží dokáže najít vztah k nové vlasti. Odpůrci režimu byli mučeni, ženy násilně sterilizovány, nomádský život Tibetanů skončil konfiskací majetku a vykázáním do rezervací.⁷⁶

Tibet dnes

Hlavní důvody, proč Čína neustále stojí o tuto malou zemi vysoko v horách, je jasný. Tibet je velká zásobárna nerostného bohatství, ledovcové vody a elektrické energie, kterou získává z přehrad vysoko v horách, což je pro stále se zvyšující počet čínských obyvatel existenční záležitost. Čína také využívá území Tibetu jako skládku svého jaderného odpadu.

Od roku 2009 se více než 110 mnichů a mnišek obětovalo (především upálením) pro svou vlast.⁷⁷ Číňané pokračují v potlačování tibetské kultury a počínášťují mladou tibetskou generaci, která se učí čínský jazyk a dějiny ČLR. Mladá generace je ale překvapivě rezistentní a představuje silný zdroj odporu. Jsou to nejodvážnější a nejzanícenější obhájci tibetského nacionalismu a tibetské svobody. Nezažily ani „Velký skok vpřed“ ani kulturní revoluci, teoreticky se dá od této generace očekávat, že se smíří s danou situací. Prakticky jsou přesto oddáni dalajlamovi a myšlence tibetského nacionalismu a buddhismu. Žádný z čínských vůdců, ani císaři, ani Mao Ce-tung ani Teng Siao-pching nikdy v Tibetu nebyli, i když Tibet tvoří skoro čtvrtinu rozlohy čínského státu. Bývalý prezident ČLR Ťiang Ce-min sice do Lhasy zavítal v roce 1990 na krátkou návštěvu, ještě než se stal prezidentem, ale od té doby se tam nikdy nevrátil.

Tibet se stává stále populárnější v zahraničí, a spolu s rostoucí podporou nabírá Čína stále tvrdší stanoviska vůči dalajlamovi. Je velmi nepravděpodobné, že by se s ním dokázala

⁷⁶ LOSANG, Gyatso, Dondhon NAMLING a Amish SRIVASTAVA. *Fire in the Land of Snow: Self-Immolations in Tibet*. 2013. 57 minut, film

⁷⁷ LOSANG, Gyatso, Dondhon NAMLING a Amish SRIVASTAVA. *Fire in the Land of Snow: Self-Immolations in Tibet*. 2013. 57 minut, film

dohodnout na ničem jiném, než na jeho kapitulaci. Musel by se naprosto stáhnout do ústraní a vzdát se všech představ o vysoké míře autonomie (i když v rámci Číny). Dalajlama je slavnější a známější než jakýkoliv jiný občan Číny, ale musí cestovat po světě se žlutým cizineckým průkazem vydaným indickou vládou. Jeho návštěvy provází zájem desítek tisíc nevěřících a lidí jiné víry, nesrovnatelně většího počtu lidí, než jakým se mohou pochlubit jiní náboženští představitelé. Má velkou schopnost zaujmout a získat si své posluchače.

Pema Thinley, redaktorka nezávislého měsíčníku Tibetan Review, napsala: „*Přičí se mi to říct, ale vždycky nám chyběly a stále nám schází ty nejzákladnější předpoklady pro demokratizaci: vůle a ochota části lidí vzít odpovědnost sami za sebe a svůj osud do vlastních rukou. Na všechny zásadní otázky reagujeme stále stejně: Jeho Svatost to ví nejlépe, a to i přesto, že dalajlama opakovaně zdůraznil, že není v zájmu Tibetu, aby lidé ve všem spoléhali neustále jenom a jenom na něho.*“⁷⁸

Jaké jsou možné výstupy čínsko-tibetského dialogu? Dalajlama projevil ochotu ke kompromisu a k ústupkům Číně v otázce bezpečnosti a svrchovanosti státu. Čína však odvětila, že podmínky pro tyto rozhovory a pro dalajlamův návrat stanoví Čína. Na výsledek by mohlo mít jistý vliv i světové veřejné mínění. Tlak vyvíjený na Čínu a sympatie směrem k Tibetu.⁷⁹

4.4. Národní zájem Tibetu

Pokud neexistuje národní stát (což Tibet není), lze tak v mnohonárodnostním státě definovat národní zájem směrem dovnitř, vnitropoliticky, neboli snahou po národní emancipaci. Národní zájem se stále formuluje, formulují ho elity kulturní či politické. V tomto případě nelze zaměňovat národní zájem za zájem státní, neboť národní zájem Tibetanů se nekryje s národním zájmem Číňanů. V případě, že je národ ohrožen, je možné formulovat potřeby národních příslušníků, na kterých se většina shodne. Nejsou důležité jednotlivé zájmy, ale zájmy kolektivní. V tibetské otázce jde především o integritu teritoria státu, jeho institucí a jeho kultury. Jde tak o zájem základní existenční, související především se sebezachováním národa. Zde je možno na národní zájem nahlížet jako na objektivní zájem národa, na zvětšování a udržování moci, udržení existence, bezpečnosti národa, celistvosti společenství, vnitřní stabilitu. Tibetané, kteří jsou sice oficiálními občany státu, se totiž necítí

⁷⁸ THINLEY, Pema. *Tibetan Review* [online]. Květen 2000. Dostupné z: http://www.tibetanreview.net/index.php?type=p&id=74&search_url=%2Fsearch.php%3Fq%3DPema%2520Thinley%26cp%3D3%26

⁷⁹ Viz příloha č. 12 Chronologie čínsko-tibetských kontaktů: 1978-1990

být příslušníky politického národa ČLR a necítí loajalitu k tomuto státu. Vědomí sounáležitosti k národu je zároveň svobodnou dispozicí jedince společnému zájmu, který sdružuje všechny občany. Národní zájem se v tomto případě vztahuje na zájem k bezpečí, svobodě domácího obyvatelstva a k vytvoření stabilního mezinárodního řádu. Lze jej charakterizovat jako soubor potřeb, který Tibet považuje za důležitý pro svou existenci a další rozvoj.

Dalajlama představil Číně dva významné návrhy, a to Pětibodový mírový plán v roce 1987 a o pár měsíců v roce 1988 další verzi téhož i Evropskému parlamentu ve Štrasburku.⁸⁰

⁸¹ V prvním plánu říká: “*Čínská agrese, kterou odsoudily prakticky všechny národy svobodného světa, představovala zjevné porušení mezinárodního práva. A protože čínská vojenská okupace Tibetu stále pokračuje, svět by neměl zapomínat, že i když Tibeťané ztratili svou svobodu, zůstává Tibet dodnes podle mezinárodního práva nezávislým státem, nacházejícím se pod nezákonnou okupací.*”⁸²

Dále v tomto plánu navrhuje, a pět mírových bodů tvoří:

- Zaprvé přeměnu celého Tibetu v mírovou zónu.
- Zadruhé zastavení násilného přemísťování čínského obyvatelstva, které ohrožuje samu existenci Tibeťanů jako národa.
- Zatřetí respektování základních lidských práv a demokratických práv Tibeťanů.
- Začtvrté obnovení a ochranu životního prostředí Tibetu a zastavení využívání Tibetu ze strany Číny k výrobě jaderných zbraní a jako skládky jaderného odpadu.
- Zapáté zahájení seriózních jednání o budoucím statusu Tibetu a o vztazích mezi tibetským a čínským lidem.

Pojem lidská práva v Tibetu má odlišný význam než pro západní civilizaci. Pro Tibeťana to je dostupná lékařská péče, doprava, škola pro děti, jídlo či teplé oblečení.⁸³ Poslouchání zahraničního rozhlasu pro tibetského občana není důležité. Jeho zájem je, aby se najedl, byl dopraven k lékaři, aby mu neuhynul dobytek a aby uspokojil nejnutnější životní potřeby.⁸⁴

⁸⁰ Celý projev dostupný na <http://www.tibinfo.cz/clanek.php?id=95>

⁸¹ Celý projev dostupný na <http://www.tibinfo.cz/clanek.php?id=78>

⁸² Dalajlama. *Pětibodový mírový plán* [online]. Dostupné z: <http://www.tibinfo.cz/clanek.php?id=71>

⁸³ Viz příloha č. 13 Tibetský manželský pár

⁸⁴ Viz příloha č. 14 Tibetští chlapci a děvčata

4.5. Mediální kampaň, světová propaganda

Některé státy odějí vlastní národní zájem do univerzálního zájmu, aby ho rozšířily po celém světě. To je také případ Tibetu. Západní společnost se samozřejmě snaží všemi moderními prostředky informovat o tibetském útlaku. Vzniklo mnoho naučných dokumentů, také film amerického režiséra Martina Scorseseho „Kundun“ z roku 1997. Vypráví o mládí dnešního 14. dalajlamy stejně tak jako další americký hollywoodský film „Sedm let v Tibetu“ (1997), který vypráví životní příběh rakouského horolezce Heinricha Harrera. Obě dvě díla obrátila pozornost světa k Tibetu. Tibet přestal být tajuplný a stal se během jediného desetiletí masovou módní záležitostí. Způsob podpory se také měnil. Začaly se objevovat seriózní televizní dokumenty a objektivně zpracované zprávy o situaci v Tibetu.

Dalajlama stále více cestoval po světě. Přijímali ho prezidenti a premiéři, omezení patřila minulosti. USA směl poprvé navštívit až v roce 1979. Stal se celosvětově známou osobností s vysokým morálním kreditem. Ve vydání literárního magazínu Grant z roku 1988 se objevil krátký článek s názvem „*Tibetská večeře*“ od autora Amitava Ghoshe, který popisuje dobročinný večírek v New Yorku. Cílem večírku bylo získat peníze na podporu Tibetu a účastnily se ho samozřejmě známé hollywoodské osobnosti. Celosvětově se díky mediální kampani začal dalajlama stávat uznávanou osobností, hrdinou doby, který si získal oblibu úsměvem a neúnavným hlásáním míru a soucitu, ale i tím, že otevřeně hovoří o takových problémech, jako je chudoba a nespravedlnost, zachovává celibát, ale ani žerty mu nejsou cizí.

V bohatých zemích vznikaly skupiny na podporu Tibetu (Tibet Support Groups) skládající se z lidí, kteří mají s Tibetem nebo s tibetskými exulanty osobní zkušenost. Členská základna se rozrůstá, pořádají se charitativní večírky, výstavy, protestní pochody. Významné i známé osobnosti zaštiťují svými jmény podporu Tibetu. Hnutí rychle sílilo zejména v Evropě a Severní Americe. V univerzitních areálech po celých USA sílilo volání po svobodném Tibetu stejně jako všude ve světě.

International Campaign for Tibet se sídlem ve Washingtonu se dostalo do povědomí veřejnosti i tím, že do hnutí zainteresovalo i Hollywood, neboť předseda výboru je slavný americký herec Richard Gere. Scénaristka filmů jako třeba E. T. - Mimosmšťan Melissa

Mathison Ford se nechala slyšet, že věří, že se dalajlama vrátí do Tibetu, zachrání svou milovanou zemi a dokončí tak úkol, který před ním v dětství vyvstal.⁸⁵

Tak se Tibet začal stále více objevovat v médiích, sdělovacích prostředcích i na stránkách katalogů a reklamních časopisů, stal se námětem uměleckých děl a dostal se i na titulní stránky periodik. Tibetské náměty pronikly i na hudební scénu. Objevila se skupina *Nirvana* se skladbou nazvanou *Šambhala*. Mladí tibetští uprchlíci v Británii pronikli i do světa módy, ať již jako návrháři nebo modelové.

„Tibetománie“ v Americe došla tak daleko, že v roce 2000 se konal dokonce dvoutýdenní happening v rámci „*Smithsonian Folklife Festival*“, na kterém vystoupil i dalajlama, jehož projev přilákal desítky tisíc lidí. Dalajlama v Los Angeles ve Forest Lawn Memorial Park požehnal novou mandalu ži-tho před zraky početného obecnstva. Mandalu vytvořil tibetský mnich, který stál v čele tamního buddhistického centra.⁸⁶

A co na celou propagandu říká sám dalajlama? Ten si v mediálním cirkuse nelibuje. Často ani neví, čím je daná hollywoodská hvězda slavná. Naivně používá jejich slávu, aby zviditelnil Tibet a pomohl mu. Jak sám uvedl: „*Nezajímá mě, z jakého prostředí člověk pochází. Žebrák, herec, oběť aids, princ nebo mnich, ti všichni mě zajímají a musím se o ně všechny starat stejně.*“⁸⁷

I na Západě se najdou dalajlamovi kritici. Zpěvák Elton John si stěžoval, že v „*v těžkých dobách a za války se někam zdechnul, aby ho nebylo vidět*“⁸⁸. Novinář Christopher Hitchens mu vyčetl, že „*hloupě a banálně*“ okomentoval jaderné zbraně a navíc stojí v čele „*hollywoodské sekty, která co do vlivu skoro předčí scientology.*“⁸⁹. Mediální magnát Rupert Murdoch, jehož rozsáhlé obchodní zájmy v Číně jsou všeobecně známé, pronesl na adresu dalajlamy, že „*je to jen velice starý mnich, který se šourá světem v botách od Gucciho.*“⁹⁰

V březnu 2014 byl dalajlama hostem slavného amerického pořadu „*Larry King Now*“. Autor Larry King se ho ptal na mnoho otázek, týkajících se jeho setkání s prezidentem Obamou, otázky manželství stejného pohlaví, i jestli si dokáže představit ženu v roli

⁸⁵ FRENCH, Patrick. *Tibet, Tibet: a personal history of a lost land*. 1st American ed. New York: Distributed by Random House, 2003, 325 p. ISBN 14-000-4100-7.

⁸⁶ *Smithsonian Folklife Festival Gets Back To Its Roots* [online]. 2013. Dostupné z: http://www.huffingtonpost.com/2013/06/24/smithsonian-folklife-festival-2013_n_3490707.html

⁸⁷ Daily telegraph, 7. 5. 1999

⁸⁸ New york daily news, 17. 10. 2001

⁸⁹ His material highness. *Salon.com* [online]. 1998 [Dostupné z: http://www.salon.com/1998/07/13/news_79/]

⁹⁰ Zhongguo Xinwen She ,*BBC Summary of World broadcasts*, 11. 7. 2000

dalajlamy. V tomto rozhovoru se dalajlama vyjádřil, že podle něj budoucnost Číny je nyní závislá na zbytku světa. Světový trend demokracie otevírá otázku svobody. Říká, že světové hlavy států, ať už chtějí či ne, se musí podle těchto světových trendů řídit. Amerika, jako vedoucí národ svobody projevu má v tomto směru více povinností, odpovědnosti. Číňané podle něj chtějí také velké změny. Ekonomické změny nejsou postačující, mají vizi politických změn, které jsou pro jejich budoucnost nezbytné.⁹¹

Tibet a Česká republika

Tibet naše obyvatele vždy zajímal a přitahoval, také díky Himaláji, tajemnému světu klášterů i převtělování tibetských lamů. Bývalý český prezident Václav Havel měl k dalajlamovi vždy blízko, nazývali se dlouhodobými přáteli. Počátkem roku 1990 ho prezident Havel pozval na krátkou návštěvu Československa.^{92 93} Na to konto se uskutečnila v Mánasu úspěšná výstava tibetského buddhistického umění, vznikla Společnost přátel Tibetu, velvyslanectví ČLR zapůjčilo exponáty na výstavu v Náprstkově muzeu. Okamžitě se v českých médiích objevovalo mnoho článků a rozhovorů, jako i televizních dokumentů a krátkých filmů. Dalajlama ještě Prahu a Českou republiku navštívil několikrát. Při této příležitosti s ním mnoho médií dělalo rozhovory, například herec Marek Eben ho pozval do svého pořadu „*Na plovárně*“⁹⁴ nebo žurnalista Václav Moravec ho uvítal ve svém pořadu „*Otázky Václava Moravce*“⁹⁵. Knižně vyšly díla Tibetské knihy mrtvých, Návrat do Tibetu, Úvod do buddhismu i dalajlamova autobiografie Svoboda v exilu. Buddhistická společnost přeložila oblíbenou tibetskou sůtru „*Jádru transcendentální moudrosti*“. Národní knihovna uspořádala výstavu Rok Tibetu.

V prostorách Národní knihovny v Praze se 20. 2. 1998 otevřela výstava „*Tibetská literatura – z fondů Národní knihovny*“. Byla uspořádaná k mezinárodnímu Roku Tibetu (The Year of Tibet 10. 3. 1991 – 10. 3. 1992). Byl zde představen minulý i současný Tibet, úloha duchovního vůdce, dějiny objevování Tibetu, rozvoj tibetologie ve světě i u nás, české překlady tibetského písemnictví a další složky tibetské kultury.⁹⁶

⁹¹ China's Future Depends On The Rest Of The World. In: *Larry King Now* [online]. 2014. Dostupné z: http://www.ora.tv/larrykingnow/dalai-lama-001-0_58dbc20i3jof

⁹² Viz příloha č. 15 První návštěva dalajlamy v Praze (1990)

⁹³ Viz příloha č. 16 První návštěva dalajlamy v Praze (1990)

⁹⁴ Celé video pod odkazem: <https://www.youtube.com/watch?v=3OgWTA9uJ7Q>

⁹⁵ Celé video pod odkazem: https://www.youtube.com/watch?v=0b_SdBhGDw0

⁹⁶ KOLMAŠ, Josef. *Tibet: dějiny a duchovní kultura*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2004, xiv, 439 s. Tibet (Argo). ISBN 80-720-3627-0. Str. 201

V České republice je evidováno mnoho organizací podporujících Tibet. Ať už občanská sdružení M. O. S. T., Ostrava⁹⁷; Potala, Praha⁹⁸; Lungta, Praha⁹⁹; nebo Člověk v tísni, o. p. s.¹⁰⁰. Organizace pomáhají vytvářet festivaly, přednášky, workshopy a výstavy o Tibetu, jeho kultuře, náboženství ale upozorňují i na problematiku ve vztahu s Čínou. Tradicí se stala mezinárodní akce „Vlajka pro Tibet“, do které se Česká republika také zapojuje. Koná se vždy 10. března a připomíná si výročí povstání Tibetanů proti čínské okupaci. Po celé ČR se k ní připojí 465 obcí, měst, městských částí, magistrátů nebo krajů, 59 českých škol.¹⁰¹ Záleží na každé instituci, jestli se k akci připojí či ne.¹⁰²

Dne 29. dubna 2014 se český ministr zahraničních věcí Lubomír Zaorálek vyjádřil na oficiální návštěvě Číny, že česko-čínské vztahy vstoupily do nové éry. Ministr Zaorálek a jeho čínský protějšek Wang I. podepsali prohlášení, ve kterém se uvádí, že „*Tibet je neoddělitelnou součástí Číny a Česká republika nepodporuje jeho samostatnost v jakékoli podobě.*“¹⁰³ Dále v prohlášení stojí, že obě země se nebudou vměšovat do vnitřních záležitostí druhého státu. „*Česká strana respektuje suverenitu a územní celistvost Čínské lidové republiky, je si plně vědoma důležitosti a citlivosti otázky Tibetu, znovu potvrdila dodržování své politiky jedné Číny i to, že Tibet je neoddělitelnou součástí čínského území. Česká republika v této souvislosti nepodporuje samostatnost Tibetu v jakékoliv formě.*“¹⁰⁴ Ministr ujistil, že jednali i o otázce lidských práv a v tomto směru spolu obě země našly společný směr. Podle něho oba potvrdili úsilí ve věci podpory a ochrany lidských práv. Dále se hovořilo i o vzájemné spolupráci v oblasti vědy a technologií, vzdělání, energetiky, zemědělství a v cestovním ruchu. ČR a ČLR chtějí posílit vzájemné investice a vzájemný růst obchodu. Česko si od toho slibuje posílení hospodářské spolupráce. Na Zaorálkův projev okamžitě reagovali nejen ostatní čeští politici, především opozice (místopředseda Senátu Přemysl Sobotka z ODS, bývalý ministr zahraničí Karel Schwarzenberg z TOP 09 i předseda Úsvitu přímé demokracie Tomio Okamura).¹⁰⁵ Také česká pobočka celosvětového hnutí

⁹⁷ ProTibet [online]. Dostupné z: <http://protibet.cz/>

⁹⁸ Potala [online]. Dostupné z: <http://www.potala.cz/>

⁹⁹ Lungta [online]. Dostupné z: <http://www.lungta.cz/>

¹⁰⁰ Člověk v tísni [online]. Dostupné z: <http://www.clovekvitsni.cz/cs>

¹⁰¹ Země a jas [online]. Dostupné z: <http://zemejas.cz/vlajka-pro-tibet>

¹⁰² Viz příloha č. 17 Vlajka pro Tibet 2014

¹⁰³ Nechceme samostatný Tibet, ujistil Zaorálek Čínu na první oficiální návštěvě za patnáct let. *Ihned.cz* [online]. Dostupné z: <http://zpravy.ihned.cz/politika/c1-62103060-nehceme-samostatny-tibet-ujistil-zaoralek-cinu-na-prvni-oficialni-navsteve-za-patnact-let>

¹⁰⁴ Tamtéž

¹⁰⁵ Zaorálek v Číně: Samostatnost Tibetu nepodporujeme. *ČT 24* [online]. 2014. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/271230-zaoralek-v-cine-samostatnost-tibetu-nepodporujeme/>

Amnesty International, monitorující porušování lidských práv ve světě, na tento popud odpověděla. Spustila petici s názvem „*Výzva Zaorálkovi: Česko nesmí mlčet k porušování lidských práv v Číně*“^{106 107}. Šéf české diplomacie, ministr zahraničí, oficiálně navštívil ČLR poprvé od roku 1999. Tehdy do Číny zavítal ministr zahraničí Jan Kavan.

4.6. Tibet a ostatní mezinárodní aktéři

Spojené státy americké

Nyní už je veřejně známo, jaké skryté operace prováděly USA v Tibetu v 50. letech minulého století. Operace probíhala pod velením americké CIA, ale úzce spolupracovalo i ministerstvo vnitra a obrany. Cílem byla podpora tibetského hnutí odporu v době studené války, aby se tak koordinoval boj proti komunismu a Himaláj byla destabilizována. Celý projekt skončil v roce 1972, kdy prezident Nixon navštívil Čínu. CIA začala v naprostém utajení cvičit tibetské povstalce nejprve na odlehlém tichomořském ostrově Saipana později v Camp Hale ve Skalistých horách v Coloradu. Zhruba 300 bojovníků za svobodu se učily umění vedení tajné války, jak provádět sabotáže, nastražovat léčky, posílat zakódované zprávy, číst v mapách, kam a jak rozmísťovat miny. V 60. letech CIA změnila taktiku. Namísto výcviku vybraných jedinců v USA se rozhodla zřídit velké operační středisko v Mustangu, hornatém kusu země, který zasahuje z Nepálu do jižního Tibetu. Američané měli v plánu vyzbrojit skupinky Tibetánů minomety, karabinami a 55 milimetrovými bezzákluzovými kanony. Takto vyzbrojené skupiny se měly stát jádrem partyzánských oddílů, které měly rozdmýchávat nepokoje v Tibetu. Z odtajněných materiálů amerických tajných služeb vyplývá, že v rámci této operace CIA ročně utrácela téměř 2 000 000 dolarů.¹⁰⁸

Zhruba v polovině 80. let se dalajlama s jeho exilovou vládou obrátil s prosbou o radu k celé řadě západních lobbyistů, právníků a sinofobů. Mluvil o vytvoření zóny beze zbraní, kde bude zvláštní pozornost věnována ochraně životního prostředí. Na většinu Tibetánů udělalo největší dojem přátelské přijetí, jehož se dalajlamovi dostalo na půdě parlamentu USA. Čínská propaganda to tvrdě odsuzovala, ale to jen utvrdilo Tibetány v tom, že spojené

¹⁰⁶ Viz příloha č. 18 Kampaň Amnesty International

¹⁰⁷ Otevřená výzva ministru zahraničních věcí Zaorálkovi. *Amnesty International* [online]. 2014. Dostupné z: <http://www.amnesty.cz/z884/otevrena-vyzva-ministru-zahranicnich-veci-zaoralkovi>

¹⁰⁸ FRENCH, Patrick. *Tibet, Tibet: a personal history of a lost land*. 1st American ed. New York: Distributed by Random House, 2003, 325 p. ISBN 14-000-4100-7.

státy skutečně chtějí prosadit nezávislost Tibetu. To je přivedlo na myšlenku, že i oni musí konat a uspíšit vyhnání Číňanů ze země.¹⁰⁹

Bill Clinton na historické tiskové konferenci v Pekingu v roce 1998 (účastnil se jí i jeho hostitel prezident Ťiang Ce-min, a vysílala se živě) dokonce výslovně zmínil nutnost dialogu s dalajlamou. „*Osobně jsem se s dalajlamou setkal*“ prohlásil. „*Jsem přesvědčený, že je to čestný člověk, a věřím, že kdyby si s prezidentem Ťiangem mohli promluvit, jistě by si rozuměli*“.¹¹⁰ To ovšem na počínání čínské vlády nemělo žádný vliv.

Nynější prezident USA Barrack Obama v únoru 2014 přijal dalajlamu, již potřetí za dobu jeho vlády (2010 a 2011), v Bílém domě.¹¹¹ Při setkání vyslovil prezident svoji podporu lidských práv Tibetanů, jejich náboženské svobody a jedinečných kulturních tradic a otevřeně volal po přímém dialogu s Pekingem. To celé se konalo navzdory čínským protestům, hrozbám a varování, že vztahy s Washingtonem budou zhoršeny. Mluvčí Národní bezpečnostní rady Caitlin Hayden prohlásila: „*Jsme znepokojeni pokračujícím napětím a zhoršováním situace v oblasti lidských práv v tibetských oblastech Číny*.“¹¹² Mluvčí pekingského ministerstva zahraničí odvětila, že „*Dalajlama rozhodně není pouze náboženská postava. Využívá plášť víry, aby zakryl svoji dlouhodobou snahu rozdělit Čínu. Je to politický štvanec*.“¹¹³ Dalajlama opět ujistil, že chce pouze větší autonomii v rámci Číny.

Z tohoto činu je jasné, že USA nyní sice podporují dalajlamovo úsilí a jistým způsobem riskují určité potíže s Pekingem, ale jen v rámci mezí a k ráznému aktu nikdy nepřistoupí. Samy si totiž uvědomují, že ve hře je mnohem více než jeden okupovaný národ. Případný konflikt by mohl pro celý svět skončit tragicky a to si spojené státy, které sice rády pomáhají všude, kde mohou, proti Číně nedovolí.

V březnu 2014 prezident Obama zavítal s rodinou na návštěvu za čínským prezidentem Si Ťi-pchingem, aby zapracovali na „*novém modelu svého vztahu*“. Podle obou udělaly obě země velký pokrok v americko-čínských vztazích, partnerství je prý nyní dosti silné.

¹⁰⁹ SHAKYA, Tsering. *The dragon in the land of snows: a history of modern Tibet since 1947*. New York: Columbia University press, c1999. ISBN 02-311-1814-7. Str. 374-400

¹¹⁰ FRENCH, Patrick. *Tibet, Tibet: a personal history of a lost land*. 1st American ed. New York: Distributed by Random House, 2003, 325 p. ISBN 14-000-4100-7.

¹¹¹ Obama přijal dalajlamu v Bílém domě. Čína se zlobí. ČT24 [online]. 2014 Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/263740-obama-prijal-dalajlamu-v-bilem-dome-cina-se-zlobi/>

¹¹² Tamtéž

¹¹³ Obama přijal dalajlamu v Bílém domě. Čína se zlobí. ČT24 [online]. 2014 [cit. 2014-03-19]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/263740-obama-prijal-dalajlamu-v-bilem-dome-cina-se-zlobi/>

Projednávali mnoho témat, mezi nimi i tematiku lidských práv, problémy v Jihočínském moři. Čína nyní zaujímá pozitivní stanovisko k USA a snaží se o intenzivní spolupráci se státy.¹¹⁴

Ruská federace

Rusko věrně podporovalo čínské aktivity v Tibetu a několikrát se vyjádřilo, že vidí Tibet jako nezcizitelnou část Číny¹¹⁵. Rusko a Čína mají totiž spolu úzké politické svazky a většinou se vždy navzájem podporují. V roce 2010 však prohlásilo, že je ochotné asistovat při tibetsko-čínském dialogu, tedy konkrétně mezi dalajlamou a Pekingem. Proč se strategický partner Číny, jako je Rusko, odhodlalo k takovému kroku? 13. května 2010¹¹⁶ ruský ministr zahraničí Sergej Lavrov prohlásil, že Rusko úzce sledovalo vývoj tohoto sporu a že je v ruském zájmu, aby se vztahy mezi Pekingem a dalajlamou normalizovaly. Takový výrok je velmi překvapivý, neboť ostatní země se od sporu spíše distancují. Čínský mluvčí ministerstva zahraničních věcí Ma Zhaoxu odpověděl, že je důležitou součástí Rusko-čínských vztahů ukázat nezlomnou podporu pro stěžejní témata obou spřátelených zemí. Čína vždy chválila ruské postoje. Tibetští exulanti si nejsou jistí ruskými záměry. Pokud se Rusko snaží ulehčit dialog, pak to vřele vítají, pokud je to ale zaměřeno na omezení dalajlamových aktivit, pak tomuto kroku musí věnovat značnou pozornost a důkladně ho přezkoumat. Je poněkud těžké orientovat se v zahraniční politice Moskvy v této otázce. Buď se snaží o znovu zahájení celého procesu dialogu mezi dalajlamou a Pekingem, nebo o posílení diplomatického pouta mezi Moskvou a Pekingem. Rusko si možná uvědomuje, že Čína zastává příliš tvrdé stanovisko vůči Tibetu a snaží se být samo neutrální. Dalajlama poprvé navštívil Rusko v roce 2004, předtím mu Moskva zamítla udělit vízum nejméně třikrát. Rusko je domovem pro mnoho buddhistů (kolem 700 000) a buddhismus je jedno z tradičních náboženství v Rusku, vedle ortodoxního křesťanství, Islámu a Judaismu.¹¹⁷

¹¹⁴ *Obama und Xi loben sich gegenseitig* [online]. 2014. Dostupné z: <http://www.heute.de/china-fordert-von-usa-hackerangriffe-der-nsa-stoppen-32465980.html>

¹¹⁵ Russia supports China over Tibet. *Zeenews.india.com* [online]. 2008. Dostupné z: http://zeenews.india.com/news/world/russia-supports-china-over-tibet_431011.html

¹¹⁶ Russia raises eyebrows over Tibet. *Asia Times Online* [online]. 2010. Dostupné z: http://www.atimes.com/atimes/Central_Asia/LF02Ag02.html

¹¹⁷ Tamtéž

Francie

Mezinárodní „rámus“ vytvořilo za vlády francouzského prezidenta Sarkozyho, když se sešel 5. 12. 2008 na konferenci „*Solidarity for the Future*“¹¹⁸ s dalajlamou v polském Gdaňsku. Sarkozy však nepovažoval Tibet za důležitou záležitost mezi francouzsko-čínskými vztahy. Konec konců dalajlama se setkal s mnoha jinými světovými vůdci v této době. Byla to Čína, která rozhodla zveličovat Sarkozyho dialog s tibetským vůdcem. V roce 2013 současný prezident Francois Hollande navštívil Čínu, aby se setkal s jeho čínským protějškem Xi Xingping. Hollande zde otevřeně promluvil o lidských právech. Podle něj vytváří sebevraždy Tibetanů upálením legitimní emoce. Chce povznést tematiku lidských práv a demokratických principů na úroveň právoplatného francouzsko-čínského dialogu. Nevidí to jako povinnost, nýbrž součást upřímného a respektuhodného politického dialogu mezi oběma zeměmi.¹¹⁹ Tímto projevem Hollande poněkud riskuje, neboť mluví přímo v ČLR o Tibetu a porušování lidských práv.

Spojené království Velké Británie a Severního Irska

Británie, jediná evropská mocnost, kterou vázaly k Tibetu i smluvně ukotvené vztahy, čekala, jak se situace vyvine, protože právní status Tibetu zůstával v minulosti nejasný. V novém uspořádání světa na počátku 50. let 20. století byl pro ně dalajlama jen nevýznamný pěšák. Britský zástupce v Radě bezpečnosti OSN Gladwyn Jebb chladnokrevně prohlásil do Londýna: „*Potřebujeme navodit takovou situaci, která by nás v praxi nezavazovala k žádnému činu v souvislosti s čínskou invazí v Tibetu*“¹²⁰ K naprostému překvapení tibetské vlády Britové v OSN prohlásili, že se nedá nic dělat, protože „*není přesně známo, co se v Tibetu děje a není vyjasněný ani právní status země. Navíc stále lze doufat, že se stávající problémy v Tibetu podaří urovnat po dobrém, dohodou zainteresovaných stran.*“¹²¹ Po dalajlamově útěku do indického exilu se OSN znovu zabývala osudem Tibetu a britský postoj byl v tomto případě ještě méně povzbudivý. Rezoluci prohlašující, že by Čína měla respektovat základní lidská práva tibetského národa, jež podepsaly země jako Kanada nebo Austrálie, Británie nepodpořila s odůvodněním, že její vlastní chování vůči koloniím by

¹¹⁸ Lech Walesa hosts Dalai Lama and Belarusians [online]. 2008. Dostupné z: <http://charter97.org/en/news/2008/12/5/12819/>

¹¹⁹ French President Hollande talks of human rights during China visit [online]. 2013. Dostupné z: <http://www.euronews.com/2013/04/26/french-president-hollande-talks-of-human-rights-during-china-visit/>

¹²⁰ SHAKYA, Tsering. *The dragon in the land of snows: a history of modern Tibet since 1947*. New York: Columbia University press, c1999. ISBN 02-311-1814-7. Str. 55

¹²¹ Tamtéž, Str. 57

nemuselo být považováno za bezchybné. „*Jakmile připustíme, aby Valné shromáždění projednávalo a přijímalo rezoluce o stavu lidských práv na konkrétních územích*“ prohlásil nejmenovaný diplomat „*tak si pod sebou podrízneme větev a nebudeme se mít čeho chytit, pokud někdo napadne politiku Spojeného království a naše aktivity dejme tomu v Rhodésii nebo Ománu*“.¹²² Britský diplomat Hugh Richardson později zmínil, že britská vláda podle něj zaprodala Tibetany. Cítil se přístupem vlády velice zahanbený a styděl se za to, že neuznali tibetské právo na sebeurčení.

2011 se premiér David Cameron setkal v Londýně s dalajlamou.¹²³ To ČLR velice rozhořčilo a zastavila s Británií setkání na nejvyšší úrovni. Cameronův mluvčí se sice hájil, že dalajlama cestuje po celém světě, navštívil Británii již několikrát, v roce 2012 však David Cameron (možná zastrašený z předchozích zkušeností) zakázal svým ministrům, aby na shromáždění G20 vedli s dalajlamou soukromý dialog na neformálním obědě.¹²⁴

Vztahy s Norskem ČLR taktéž zmrazila poté, kdy v roce 2010 severská země udělila vězněnému čínskému disidentu Liu Sia-po Nobelovu cenu za mír.¹²⁵

Jen obtížně si lze představit, že vláda kteréhokoliv státu světa přiměje Čínskou lidově osvobozenou armádu, aby odešla z Tibetu, aniž by jí vyhlásila válku. Pokud straničtí vůdci jednají s vlastními čínskými občany bezohledně, je velice nepravděpodobné, že by brali v úvahu dobře míněné rady cizinců. Pekingu jen velmi málo záleží na tom, jaký názor má na tibetskou otázku veřejné mínění v zahraničí. Čína na svoji obranu stále chrlí absurdní propagandu. Odpovědi čínského ministerstva zahraničí na kritiku zahraničních médií jsou stále stejné fráze, které často nedávají smysl a stanoviska jsou: „*Tibet je součástí Číny od starověku. Tibet spadal pod pravomoc čínské ústřední vlády nepřetržitě od 13. století. Před rokem 1959, v němž se uskutečnila demokratická reforma, byl starý Tibet 14. dalajlami feudální a nevolnickou společností s despotickou nábožensko-politickou vládou v čele, společností mnohem zaostalejší než ty ve středověké Evropě. Početné masy nevolníků a otroků, které činily přes 95% Tibetanů, neměly ani základní právo na život, o lidských nemluvě. Dnes mají lidé v Tibetské autonomní oblasti nejen stejná občanská a politická práva*

¹²² Public Record Office, Kew, FO 371/158596-158601

¹²³ David Cameron's Dalai Lama meeting sparks Chinese protest [online]. 2012. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-18084223>

¹²⁴ David Cameron banned ministers from speaking to Dalai Lama [online]. 2012. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/tibet/9717544/David-Cameron-banned-ministers-from-speaking-to-Dalai-Lama.html>

¹²⁵ French President Hollande talks of human rights during China visit [online]. 2013. Dostupné z: <http://www.euronews.com/2013/04/26/french-president-hollande-talks-of-human-rights-during-china-visit/>

*jako příslušníci ostatních národnostních menšin v Číně, ale mají navíc i zvláštní práva vyplývající ze zákona o národnostní autonomii. Tibetané se těší naprosté svobodě náboženského vyznání.*¹²⁶

Současné ekonomické zneklidnění, ve kterém se svět a především demokratický Západ nachází, dává ČLR, s jejími devizovými rezervami v hodnotě 2,3 miliardy dolarů¹²⁷, nový impuls a velkou moc použít tibetskou otázku ve svůj prospěch. Tibet, z jakéhokoli hlediska, je sám a reálně nepředstavuje žádné nebezpečí Pekingu. Aby se lidská práva a Tibetská otázka vrátily zpět na agendu globální diplomacie a mezinárodních vztahů, musel by být Západ ekonomicky velmi silnější, než je teď a mnohem méně závislý na Číně, vždyť Evropská unie je největší obchodní partner Číny. Nyní je zjevně špatný čas pro velkolepé činy v tomto směru. Na supervelmoc Čínu musí vyvíjet tlak supervelmoci Amerika a Rusko. Tibetský odpor proti čínské nadvládě se nemůže jako dosud omezovat pouze na Lhasu, ale je potřeba, aby se rozšířil na celý Tibet. Teprve až se v Číně začnou více prosazovat prodemokratické síly, může se i Tibetu dostat vyšší míry autonomie nebo polonezávislosti. Je možné, že demokraté v Číně si budou vážit své vlastní svobody a Tibetu.

4.7. Dalajlama diplomat

Dalajlama používá velmi šikovně diplomatickou strategii pro efektivní komunikaci se zahraniční veřejností. Zaměřuje se jak na politické činitele, tak na lid samotný. Především jeho spolupráce a působnost v USA činí tibetskou otázku stále aktuální, neboť USA jsou všudypřítomné, mají specifickou pozici ve světě. Pomocí veřejné diplomacie prezentuje Tibet v žádoucím obrazu s cílem posílit postavení země. Za nástroje dalajlamovy veřejné diplomacie (ať už aktivní či pasivní) se dají považovat všechna jeho veřejná vystoupení, v televizi, v rozhlasu, na koncertech, výstavách, na fórech, články o něm publikované, knihy a filmy o něm natočené, jeho citáty, autorství knihy, zahraniční cesty, organizace podporující tibet, protestní akce, připomínkové akce (Vlajka pro Tibet) atd. dalajlama také vyhlásil mezinárodní rok Tibetu (10. 3. 1991 – 10. 3. 1992), neboť tohoto březnového dne roku 1959 se událo protičínské povstání ve Lhasě a následně odešly desetitisíce Tibetanů i s dalajlamou do exilu. Tento den připomíná existenci tibetského národa, jeho historii, svébytnou kulturu.

Tím vším se tibetská otázka dostává do povědomí obyvatel na celém světě. To poté přechází v zájem, následován znalostí problematiky, které ústí v akci. Dalajlama se zasloužil

¹²⁶ Tibet. *The Australian* [online]. 26. 12. 2000

¹²⁷ THINLEY, Pema. Tibet issue hit by global economic crisis?. *Tibetan Review* [online]. 2009. Dostupné z: <http://www.tibetanreview.net/news.php?id=2516>

o to, aby se řešení problému jeho národa přesunulo z elit jiných států na veřejnost. Jeho úsilí a účast na světových akcích tak má za následek, že za jeho života se tibetská otázka nedostane do zapomnění. Jako osobnost je dalajlama pravý diplomat. Velmi dobře se orientuje ve světovém dění a v mezinárodních vztazích, navíc oplývá humorem a současnou politickou scénou dokáže vtipně okomentovat, čímž si získal popularitu široké veřejnosti. Působí sice skromně, nese si s sebou však určitou autoritu, tibetské ideje a poslání reprezentuje asertivně.

Dalajlama Tibet sice opustil a obdržel politický azyl v Indii, odtud ale později uskutečňuje desítky cest po celém světě (V ČR byl již 7 krát). Všude, kde se objevil, řešila se i otázka tibetské nezávislosti, porušování lidských práv a výhledu na soužití s Číňany. Například představil svá hodnocení a postoje J. F. Kennedymu mladšímu, synu bývalého amerického prezidenta J. F. Kennedyho a šéfredaktoru amerického časopisu George. Ten mu položil otázku, jestli probíhající kapitalizace Číny a její větší otevřenost vůči světu (a úsilí o zlepšení vztahů s USA) mohou nějak ovlivnit situaci okolo Tibetu. Dalajlama odpověděl: “*Těžko říct. Číňané se i nadále považují za marxisty a jejich režim je autoritářský. Ale jeho vliv postupně slábne. Je to marxistický režim bez marxistické ideologie.*“¹²⁸

Dalajlama vidí jen malý pokrok v čínsko-tibetských vztazích. Na dlouhodobém poli je však stále optimistou. Myslí si, že současný stav neprospívá ani jedné zneprátelené straně. Podle něj jde Pekingu hlavně o jednotu a stabilitu země. Předkládá toto řešení: “*Nedomáhat se nezávislosti na Číně ani o ni neusilovat, nýbrž projevovat ochotu zůstat s Čínou, pokud poskytne Tibeťanům opravdovou samosprávu (genuine self-rule) v oblasti výchovy a vzdělání, kultury a zejména náboženského života.*“¹²⁹

Pokud by se v budoucnosti vrátil zpět do Tibetu, společnosti sděluje, že by nezastával žádnou oficiální vládní funkci. Ze dvou možných rolí – světské a duchovní – by jednoznačně dal přednost té duchovní. Vždy se více cítil náboženským činitelem než politikem. Dalajlama je realista. Není vlastně pro odtržení Tibetu od Číny, chce nechat Číně suverénní práva, aby armáda, Ministerstvo zahraničí (vojenství a zahraniční politika) byly v Pekingu. Chce pro Tibet opravdovou autonomii ve smyslu kulturním a duchovním (jazyk, kultura, náboženství). Čína a Tibet žijí pohromadě 1 300 let, vzájemně si prospívali, škodili, ale jsou si velmi blízcí. Nepřipadá v úvahu, že by se Tibet osamostatnil, Číňané by to nepřipustili, neboť stále opakují, že Tibet je neoddělitelnou součástí Číny.

¹²⁸ Časopis *Nový Orient* 53 (1998), č. 5, s. 161-162

¹²⁹ Tamtéž

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se věnovala problematice národního zájmu a jeho prosazování v moderním světě pomocí diplomacie. V teoreticko-metologické části jsem definovala základní pojmy spjaté s etnikem, státem a národem. Jako zdroje jsem použila nejen výkladové slovníky, ale také odborné publikace týkající se daných témat. Pro definici národního zájmu ve druhé části práce jsem čerpala ze základních směrů teorie mezinárodních vztahů, mezi které patří realismus, anglická škola, liberalismus, marxismus a konstruktivismus. Cílem třetí kapitoly je charakteristika diplomacie jako jednoho z prostředků prosazování národního zájmu. Zde popisuji nejen důležitá odvětví zahraniční politiky pro prosazení národního zájmu v rámci soft power, jakými jsou veřejná či kulturní diplomacie, ale také se věnuji charakteristice a osobě diplomata, který tento zájem pomocí veřejné diplomacie prosazuje. V poslední a nejrozsáhlejší části pak aplikuji dosavadní teoretické modely na případ Tibetu, osobnost dalajlamy, jakožto diplomata a hlavního představitele Tibetu, a jeho prosazování tibetského národního zájmu.

Pro stručné shrnutí teorií mezinárodních vztahů lze konstatovat, že v rámci každého konceptu lze najít řadu inspirujících paradigmat, které mají či si stále udržují značný explanační potenciál pro problematiku konstituování národního zájmu. Každý se dá stručně charakterizovat, a to: realismus se zaměřuje na problém moci a soupeření v mezinárodním prostředí; anglická škola na mezinárodní spolupráci; marxismus na vykořisťování dělnické třídy; liberalismus na uspokojení potřeb jedince a konstruktivismus vidí národní zájem jako sociální konstrukci.

Po prostudování všech materiálů, uvedených zdrojů a po sepsání své práce svou počáteční hypotézu, a sice že:“ **“Tibet, nejen prostřednictvím dalajlamy, jeho úsilím, které vynakládá, má v budoucnosti naději na osamostatnění se od čínské nadvlády a obnovení nezávislého království“** falzifikuji. Důvodem je to, že:

- 1) Čínský režim je na tibetském území již velmi dlouho a tvrdě začleněný a kompaktní, takže Peking nic a nikdo nepřinutí vzdát se Tibetu.
- 2) Z ekonomického hlediska by také bylo pro Tibet spíše zátěží, kdyby ztratila finanční toky z čínské strany. Bohužel si sice musel Tibet projít nelehkým obdobím, kdy se, hlavně v 50. a 60. letech minulého století, systematicky likvidovala tibetská společnost a Číňané zde prosazovali své politické ideologie, ničili spisy a hmotné předměty, což mělo rušit pojítka

mezi vlastní minulostí národa s cílem znemožnit přístup k vlastnímu jazyku a dějinám. Dnes již není přístup Číny tak tvrdý jaký byl právě za vlády Mao Ce-tunga.

- 3) Obě země se navzájem potřebují. Tibet je závislý na hospodářské pomoci od Číny, ta ho zase potřebuje jako strategický a důležitý bod v Asii, také zde těží nerostné suroviny. Za dobu co TAO existuje, získal Tibet vlastní školství a univerzitu, má pobočku Akademie věd, muzea či vnitřní dopravu.
- 4) Dalajlamovo úsilí není natolik přesvědčivé, aby měl Tibet šanci na vznik nezávislého státu. Ve svých pěti mírových bodech požaduje od čínské strany respektování základních lidských práv a demokratických práv Tibetanů, obnovení a ochranu životního prostředí Tibetu, také zastavení využívání Tibetu ze strany Číny k výrobě jaderných zbraní a jako skládky jaderného odpadu. Usiluje o dosažení větší autonomie národa v rámci „opatrovnického“ státu. Tibet (dalajlama) se nesnaží o úplné odtržení od Číny a vytvoření Tibetské republiky či království nýbrž jeho snaha spočívá v duchovní a kulturní svobodě.
- 5) Tibet, i když s podporou mnoha celosvětových organizací, spolků a jejich kampaní, nemá takovou moc ani potřebné spojení v podobě světových velmocí, aby přinutil vedení země s více než miliardou obyvatel k ústupku. Čína podle mě k takovému kroku nikdy nepřistoupí.

Úkolem **veřejné diplomacie** je v tomto případě zviditelnění tibetské problematiky, upozornění celého světa na porušování lidských práv a snaha najít spojení v případě prosazení národního zájmu Tibetu. Dalajlama jako diplomat velmi aktivně a svědomitě přistupuje k zviditelnění otázky. Šikovně používá diplomatickou strategii pro efektivní komunikaci se zahraniční veřejností. Zaměřuje se jak na politické činitele, tak na lid samotný. Především jeho spolupráce a působnost v USA činí tibetskou otázku stále aktuální, neboť USA jsou všudypřítomné, mají specifickou pozici ve světě. Pomocí veřejné diplomacie prezentuje Tibet v žádoucím obraze s cílem posílit postavení země. Za nástroje dalajlamovy veřejné diplomacie (ať už aktivní či pasivní) se dají považovat všechna jeho veřejná vystoupení, v televizi, v rozhlasu, na koncertech, výstavách, na fórech, články o něm publikované, knihy a filmy o něm natočené, jeho citáty, autorství knihy, zahraniční cesty, organizace podporující tibet, protestní akce, připomínkové akce

I přes bezvýhodnou situaci svět reaguje na Tibet vyjádřením stále velké podpory Ať již ze stran médií, hlav států, vlivných celebrit či podporujících akcí (vlajka pro Tibet apod.). Světové velmoci se nebudou však nikdy angažovat v této otázce natolik, aby si zneprátelily Čínu, neboť s jejím ekonomickým potenciálem by to nebyl lehký soupeř. Podle mého úsudku sám dalajlama na jednu stranu sice rád propaguje svoji zemi, účastní se světových konferencí

a setkává se s hlavami států, aby Tibet neupadl v zapomnění, ovšem na druhé straně může být rád, že ČLR dnes stojí za tibetským pokrokem a jak sám uvedl: “ *Tibeťané a Číňané dva odlišné národy a Tibeťané mají právo na nezávislost, ale zároveň vidí velkou obtíž v jejím získání. Tibet je rozlehlá země, ekonomicky sice zaostalá, ovšem s bohatými přírodními zdroji. Kdyby se spojil s jinou velkou zemí, mohlo by to přinést Tibeťanům jen prospěch a prosperitu.* “¹³⁰. Díky jeho mírumilovné povaze a díky náboženství, které vyznává, necítí k Číně žádnou zášť, ale spíše vděčnost a touhu poskytnout svému národu dostatečné vzdělání, kulturu a svobodný náboženský život v rámci samosprávy.

V otázce Tibetu nejde totiž o generaci nebo jednotlivce, jde o národ.

¹³⁰ Časopis *Nový Orient* 53 (1998), č. 5, s. 161-162

Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

- BÁTORA, Jozef (2004 b): *Multistakeholder Public Diplomacy of Small and Medium-Sized States: Norway and Canada Compared. Discussion Papers in Diplomacy*, No. 97. The Hague: Netherlands Institute of International Relations „Clingendael“, 2004.
- BERNHARDT, Rudolf; BINDSCHIEDLER Rudolf; MACALISTER-SMITH Peter *Encyclopedia of public international law*. 1. ed. Amsterdam: North-Holland Publishing Company, 2000, xix, 1650 s. ISBN 04-448-6247-1. Svazek 4.
- BSTAN-'DZIN -RGYA- MTSHO, *Svoboda v exilu: vlastní životopis*. 2., upr. vyd., V Lungta 1. Překlad Josef Kolmaš. Praha: Lungta, 2011. ISBN 978-80-902650-5-9.
- BULL, Hedley. *The anarchical society: a study of order in world politics*. 3rd ed. Basingstoke: Palgrave, 2002. ISBN 0333985877.
- CRAWFORD, James. *The creation of states in international law*. 2nd ed. Oxford: Clarendon Press, 2006. ISBN 978-019-9228-423.
- DRULÁK, Petr a Mats BRAUN. *The quest for the national interest: a methodological reflection on Czech foreign policy*. New York: P. Lang, c2010. ISBN 3631596634.
- FRENCH, Patrick. *Tibet, Tibet: a personal history of a lost land*. 1st American ed. New York: Distributed by Random House, 2003, 325 p. ISBN 14-000-4100-7.
- FURNISS, Edgar Stephenson; SNYDER, Richard Carlton, *An introduction to American Foreign Policy*, New York, Rinehart, 1955.
- GELLNER, Ernest André. *Národy a nacionalismus*. Praha: Josef Hříbal, 1993. Poznání (Josef Hříbal), Sv. 2. ISBN 8090089291.
- GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Vyd. 1., aktualiz. a rozš. / . Editor Philip W Sutton. Překlad Tereza Jiroutová Kynčlová. Praha: Argo, 2013, 1049 s. ISBN 978-802-5708-071.
- GILPIN, Robert. *War and Change in World Politics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1983. ISBN 978-051-1664-267.
- JANČÁŘ, Josef. *Malý etnologický slovník*. Strážnice: Národní ústav lidové kultury, 2011, 115 s. ISBN 978-808-7261-705.
- KOLMAŠ, Josef. *Tibet: dějiny a duchovní kultura*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2004, xiv, 439 s. Tibet (Argo). ISBN 80-720-3627-0.
- KRATOCHVÍL, Petr. *Původ a smysl národního zájmu: analýza legitimacy jednoho politického konceptu*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2010, 211 s. Politologická řada. ISBN 978-807-3252-069.
- KRATOCHVÍL, Petr a Petr DRULÁK. *Encyklopedie mezinárodních vztahů*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-469-4.
- KREJČÍ, Jaroslav. *O češství a evropanství: o českém národním charakteru I. díl*. Osnabrück: Amosium Servis, 1993. 179 s.
- LIND, D. A. 2000. „Národ je pozitivní hodnota“. *Střední Evropa*, č. 104-105, roč. 2000.
- *Malý sociologický slovník*. Praha: Svoboda, 1970.

- NYE, Joseph S., Jr. (1990): *Bound to Lead: the changing nature of American power*. Basic Books. Převzato ze: Leonard, Mark – Alakeson, Vidhya: *Going Public*. Diplomacy for the Information Society. London: The Foreign.
- SAICH, Tony a Bingzhang YANG. *The Rise to power of the Chinese Communist Party: documents and analysis*. Armonk, N. Y.: M. E. Sharpe, 1996, lxix, 1431 p. ISBN 1-56324-154-4.
- SHAKYA, Tsering. *The dragon in the land of snows: a history of modern Tibet since 1947*. New York: Columbia University press, c1999. ISBN 02-311-1814-7.
- SHAW, Malcolm N. *International law*. 6th ed. New York: Cambridge University Press, c2008. ISBN 05-218-9929-X.
- SKLENKA, Lubomír. *Pravda o Tibetu: fakta a svědectví*. 1. české vyd.. Praha: Lungta, 107 s. ISBN 80-902-6500-6, doslov Martina Slobodníka.
- SMITH, Adam. *Pojednání o podstatě a původu bohatství národů*. Nové přeprac. vyd. opatřené margináliemi. Editor Josef Šíma. Praha: Liberální institut, 2001, xv, 986 s. ISBN 80-863-8915-4.
- VESELÝ, Z. *Diplomacie v měnícím se světě*. Praha: Professional Publishing, 2009. ISBN 978-80-7431-006-5.
- VESELÝ, Z. *Diplomacie (Teorie – praxe – dějiny)*. Plzeň: Nakladatelství a vydavatelství litomyšlského semináře, 2001. 493 s. ISBN 978-80-7380-332-2.
- WENDT, Alexander. *Social theory of international politics*. New York: Cambridge University Press, 1999, xv, 429 p. ISBN 05-214-6960-0.

Internetové zdroje

- *Autonomie* [online]. 2013. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Autonomie>
- *Člověk v tísní* [online]. Dostupné z: <http://www.clovekvitisni.cz/cs>
- *David Cameron's Dalai Lama meeting sparks Chinese protest* [online]. 2012. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-18084223>
- *David Cameron banned ministers from speaking to Dalai Lama* [online]. 2012. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/tibet/9717544/David-Cameron-banned-ministers-from-speaking-to-Dalai-Lama.html>
- *French President Hollande talks of human rights during China visit* [online]. 2013. Dostupné z: <http://www.euronews.com/2013/04/26/french-president-hollande-talks-of-human-rights-during-china-visit/>
- His material highness. *Salon.com* [online]. 1998 [Dostupné z: http://www.salon.com/1998/07/13/news_79/]
- China's Future Depends On The Rest Of The World. In: *Larry King Now* [online]. 2014. Dostupné z: http://www.ora.tv/larrykingnow/dalai-lama-001-0_58dbc20i3jof
- *Lech Walesa hosts Dalai Lama and Belarusians* [online]. 2008. Dostupné z: <http://charter97.org/en/news/2008/12/5/12819/>
- *Lungta* [online]. Dostupné z: <http://www.lungta.cz/>

- Národní zájem. *Historie.cs* [online]. 2013. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/historie-cs/216451-narodni-zajem/>
- Nechceme samostatný Tibet, ujistil Zaorálek Čínu na první oficiální návštěvě za patnáct let. *Ihned.cz* [online]. 2014 Dostupné z: <http://zpravy.ihned.cz/politika/c1-62103060-nehceme-samostatny-tibet-ujstil-zaoralek-cinu-na-prvni-oficialni-navsteve-za-patnact-let>
- Obama přijal dalajlamu v Bílém domě. Čína se zlobí. *ČT24* [online]. 2014 Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/263740-obama-prijal-dalajlamu-v-bilem-dome-cina-se-zlobi/>
- *Obama und Xi loben sich gegenseitig* [online]. 2014. Dostupné z: <http://www.heute.de/china-fordert-von-usa-hackerangriffe-der-nsa-stoppen-32465980.html>
- Otevřená výzva ministru zahraničních věcí Zaorálkovi. *Amnesty International* [online]. 2014. Dostupné z: <http://www.amnesty.cz/z884/otevrena-vyzva-ministru-zahranicnich-veci-zaoralkovi>
- PETERKOVÁ, Jana. Veřejná diplomacie – jen módní pojem nebo skutečná změna?. In: *Mezinárodní vztahy* [online]. 2006. Dostupné z: <http://www.mezinarodnivztahy.com/article/download/227/229>.
- PETERKOVÁ, Jana. Veřejná diplomacie malých států a České republiky. *Mezinárodní vztahy* [online]. 2008, Vol 43, s. 24. Dostupné z: <http://mv.iir.cz/article/view/296>,
- *Potala* [online]. Dostupné z: <http://www.potala.cz/>
- *ProTibet* [online]. Dostupné z: <http://protibet.cz/>
- Russia raises eyebrows over Tibet. *Asia Times Online* [online]. 2010. Dostupné z: http://www.atimes.com/atimes/Central_Asia/LF02Ag02.html
- *Smithsonian Folklife Festival Gets Back To Its Roots* [online]. 2013. Dostupné z: http://www.huffingtonpost.com/2013/06/24/smithsonian-folklife-festival-2013_n_3490707.html
- *Tibet má nového exilového vůdce* [online]. 2011. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/zpravy/_zprava/tibet-ma-noveho-exiloveho-vudce-dalajlamu-strida-lobsang-sangay--933396
- *Tibet - nerostné bohatství* [online]. 2008. Dostupné z: <http://www.enviweb.cz/clanek/obecne/70018/kratce-tibet-nerostne-bohatstvi>
- THINLEY, Pema. *Tibetan Review* [online]. Květen 2000. Dostupné z: http://www.tibetanreview.net/index.php?type=p&id=74&search_url=%2Fsearch.php%3Fq%3DPema%2520Thinley%26cp%3D3%26
- THINLEY, Pema. Tibet issue hit by global economic crisis?. *Tibetan Review* [online]. 2009. Dostupné z: <http://www.tibetanreview.net/news.php?id=2516>
- What is public diplomacy?. *Public diplomacy* [online]. 2004. Dostupné z: www.publicdiplomacy.org/1.htm
- *Základní údaje o Tibetu* [online]. 2010. Dostupné z: <http://www.tibet-barma.cz/node/1>
- Zaorálek v Číně: Samostatnost Tibetu nepodporujeme. *ČT 24* [online]. 2014. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/271230-zaoralek-v-cine-samostatnost-tibetu-nepodporujeme/>
- *Země a jas* [online]. Dostupné z: <http://zemejas.cz/vlajka-pro-tibet>

Ostatní

- Film: LOSANG, Gyatso, Dondhon NAMLING a Amish SRIVASTAVA. *Fire in the Land of Snow: Self-Immolations in Tibet*. 2013. 57 minut, film
- Zhongguo Xinwen She, *BBC Summary of World broadcasts*, 11. 7. 2000
- Daily telegraph, 7. 5. 1999
- New york daily news, 17. 10. 2001
- Tibet. *The Australian*, 26. 12. 2000
- Časopis *Nový Orient* 53 (1998)

Přílohy

Příloha č. 1: Vybrané přístupy k analýze konceptu národního zájmu

Vědecký přístup	Význam a role národního zájmu	Klíčový výzkumný problém	Problém konstituování
Objektivistická (filozofická) tradice	Výchozí / objektivní kategorie pro zahraniční politiku, ta je nástrojem realizace daného a neměnného základního národního zájmu (přežití státu / ochrana oprávněných zájmů).	Zjištění národních zájmů konkrétní země a hledání optimálních cest k jejich naplnění – formulování dílčích (operačních) zájmů a politik k jejich dosažení.	- Není zkoumatelným - problémem – národní - zájem existuje objektivně a nezávisle na vůli aktérů.
Subjektivistický (strukturně-funkcionalistický) přístup	Analytický nástroj k vysvětlení proč národy jednají tak jak jednají v rámci mezinárodních vztahů.	Jaké zájmy jsou definovány jako zájmy národní, kteří aktéři je za takové považují, v rámci jakých procesů jsou agregovány a realizovány.	Jde o subjektivní představy o národním zájmu, které se jím stávají v okamžiku prosazení do politické agendy.
Sociologizující přístup	Vychází ze sociologické interpretace institucí jako je národ (národní projekt), rituál, společné vědomí, historie, tradice, potřeba identifikace či socializace v rámci skupiny	Je třeba identifikovat určení (funkce) instituce „národ“ a zjistit jaké cíle a jaké jednání (směřující k jeho naplnění) mu odpovídají.	Národní zájem je výstup zkoumání otázky: které zájmy odpovídají vymezeným funkcím sociálních institucí?
Politická věda	Zájem je ústředním pojmem politických procesů. Mezinárodní prostředí je jen další dimenzí zprostředkování zájmu v politickém systému.	Zabývá se (národním) zájmem jako výstupem politických procesů probíhajících mezi politickými institucemi.	Zájem (potenciálně národní) je artikulován sociálními subjekty, je formulován způsobem umožňujícím jeho uchopení v rámci politických procesů a je politickým systémem v agregované podobě přijat.

Zdroj: *Konstituování národních zájmů v politickém systému - Česká republika*. Brno, 2007. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/23120/fss_d/. Disertační. Masarykova univerzita. Str. 12

Příloha č. 2: Tři interpretace státního zájmu z hlediska vnější legitimizace

Stát jako	Státní zájem jako	Cíl politiky	Vnější legitimizace	Role panovníka
Autonomní egoista	Mocenský pud	Mocenská expanze	Pouze instrumentální	Ubránit státní zájem navenek
Aktér v mezinárodním systému	Racionální mechanismus	Růst prestiže	Důležitá	Naplnovat objektivně daný zájem
Člen mezinárodní společnosti	Výsledek diplomatického vyjednávání	Legitimita a stabilita	Klíčová	Udržovat rovnováhu mezi velmocemi

Zdroj: KRATOCHVÍL, Petr. *Původ a smysl národního zájmu: analýza legitimacy jednoho politického konceptu*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2010, 211 s. sv. č. 31. ISBN 978-807-3252-069. Str. 83

Příloha č. 3: Inspirující a problematické prvky jednotlivých teoretických přístupů

Teoretický přístup	Inspirující prvky přístupu	Problematické prvky přístupu
Realismus	- Stát je nadále klíčovým aktérem v mezinárodních politických i ekonomických vztazích - Pro analýzu zájmové politiky je významný relativní zisk - Konkurence a soupeření mezi státy při využití moci je přítomné i v jiných oblastech než je bezpečnost	- Nezabývá se vnitrostátní rovinou - Struktura mezinárodního systému je neměnná - Přílišný důraz na konfliktní povahu prostředí - Moc není jediný prostředek k zajištění realizace zájmů - Objektivistický přístup k národním zájmům je nepřesvědčivý tváří v tvář evidentní pluralitě aktérů a jejich zájmů
Anglická škola	- Kooperace států v mezinárodním prostředí je prokazatelná - Omezení nepředvídatelnosti anarchického systému může být chápáno jako logický zájem států - Osvícený sebezájem je lepší východisko pro analýzu chování aktérů v mezinárodním prostředí než úzce vnímaný zájem na maximalizaci moci (síly) - Je schopen vysvětlit existenci mezinárodních režimů a normativních pravidel	- Nezhledňuje vnitrostátní strukturu - Vychází ze představy jednotných zájmů celého národního státu - Zájmy států mají objektivní povahu, nepředpokládá se jejich závislost na preferencích aktérů a jejich reflexi prostředí
Liberalismus	- Instrumentální povaha států - Pluralita aktérů i zájmů - Důraz na vnitrostátní procesy - Pluralita aktérů v mezinárodním prostředí - Důraz na ekonomické vztahy v mezinárodním prostředí - Platforma pro výklad kooperace v mezinárodním prostředí - Transnacionální vztahy jsou logickým prvkem systému	- Hledisko absolutního zisku není rozhodující pro mezinárodní politiku - Vnitrostátní subjekty uvažují v kategoriích národa a národního zájmu - Stát hraje velmi významnou roli v mezinárodních vztazích - Kulturní hodnoty, institucionální tradice, historie mají významnou roli ve formování identity aktérů - Předpoklad racionality rozhodování a plné informovanosti není reálný
Marxismus	- Souvislost mezi zájmy a postavením subjektu ve vnitrostátním prostředí - Identifikace s národem není samozřejmá - Jednotný národní zájem je politická fikce - Význam vnitrostátních konfliktů pro mezinárodní úroveň - Existence komplementárních zájmů subjektů z různých států	- Příslušnost k třídě determinuje obsah zájmu subjektu - Existence jasně ohraničené třídy s jednotnými zájmy je sporná - Přílišný důraz na vnitrostátní ekonomický systém – kulturní, historické, politické faktory hrají minimální roli - Welfare state, existence silné třídy v kapitalistických ekonomikách a ekonomický rozvoj provázan s demokratizací lze těžko vysvětlit.
Konstruktivismus	- Identita aktéra se vytváří v sociálním prostředí, interakce s ostatními aktéry má silný vliv na formování zájmů - Zájmy jednotlivých subjektů se navzájem liší - Společné zájmy se formují v sociální interakci probíhající v kontextu sdílených hodnot a idejí	- Existují některé faktory, které nejsou dány sociálně - Přístup je v řadě tvrzení nedůsledný: stát hovoří jedním hlasem, bezpečnost je objektivním zájmem

Zdroj: *Konstituování národních zájmů v politickém systému - Česká republika*. Brno, 2007. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/23120/fss_d/. Disertační. Masarykova univerzita. Str. 49

Příloha č. 4: Vybraní aktéři a jejich vybrané projevy relevantní pro analýzu národních zájmů

Aktér	Jednání
Jednotlivci a sociální skupiny	- Formování zájmových skupin na základě uvědomění zájmu a projevu ochoty usilovat o jeho realizaci.
Zájmové skupiny	- Soupeří i spolupracují s ostatními zájmovými skupinami při pokusu prosadit zájmy do veřejné sféry; - Za tímto účelem komunikují s politickou reprezentací.
Politická reprezentace	- Eviduje zájmové požadavky; - Komunikuje se zájmovými skupinami při tvorbě zahraniční politiky, která umožní realizovat zájmy v mezinárodním prostředí.

Zdroj: *Konstituování národních zájmů v politickém systému - Česká republika*. Brno, 2007. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/23120/fss_d/. Disertační. Masarykova univerzita. Str. 54

Příloha č. 5: Tradiční a veřejná diplomacie

Tradiční a veřejná diplomacie

	<i>Tradiční diplomacie</i>	<i>Veřejná diplomacie</i>
<i>Klíčoví hráči</i>	Státy	Lidé
<i>Zdroj moci/síly</i>	Nátlak	Přitažlivost
<i>Diplomatická strategie</i>	Silová hra/realpolitik	Dobré mezinárodní občanství/ vzájemná výhodnost
<i>Cíle</i>	Vnucování myšlenek	Formování preferencí/zájmu
<i>Komunikace</i>	Propaganda/sebepropagace	Partnerství/systém, síť
<i>Role vlády</i>	Řízení	Ulehčování/usnadnění
<i>Stanovisko k informacím</i>	Důvěrnost/obchodní tajemství	Otevřenost/budování důvěry/důvěryhodnost
<i>Mezinárodní struktury</i>	Bilaterální	Multilaterální
<i>Přístup</i>	Výhra/ztráta	Výhra/výhra
<i>Válka</i>	Kvůli územním nebo ekonomickým ziskům	Kvůli hodnotám nebo mezinárodní stabilitě

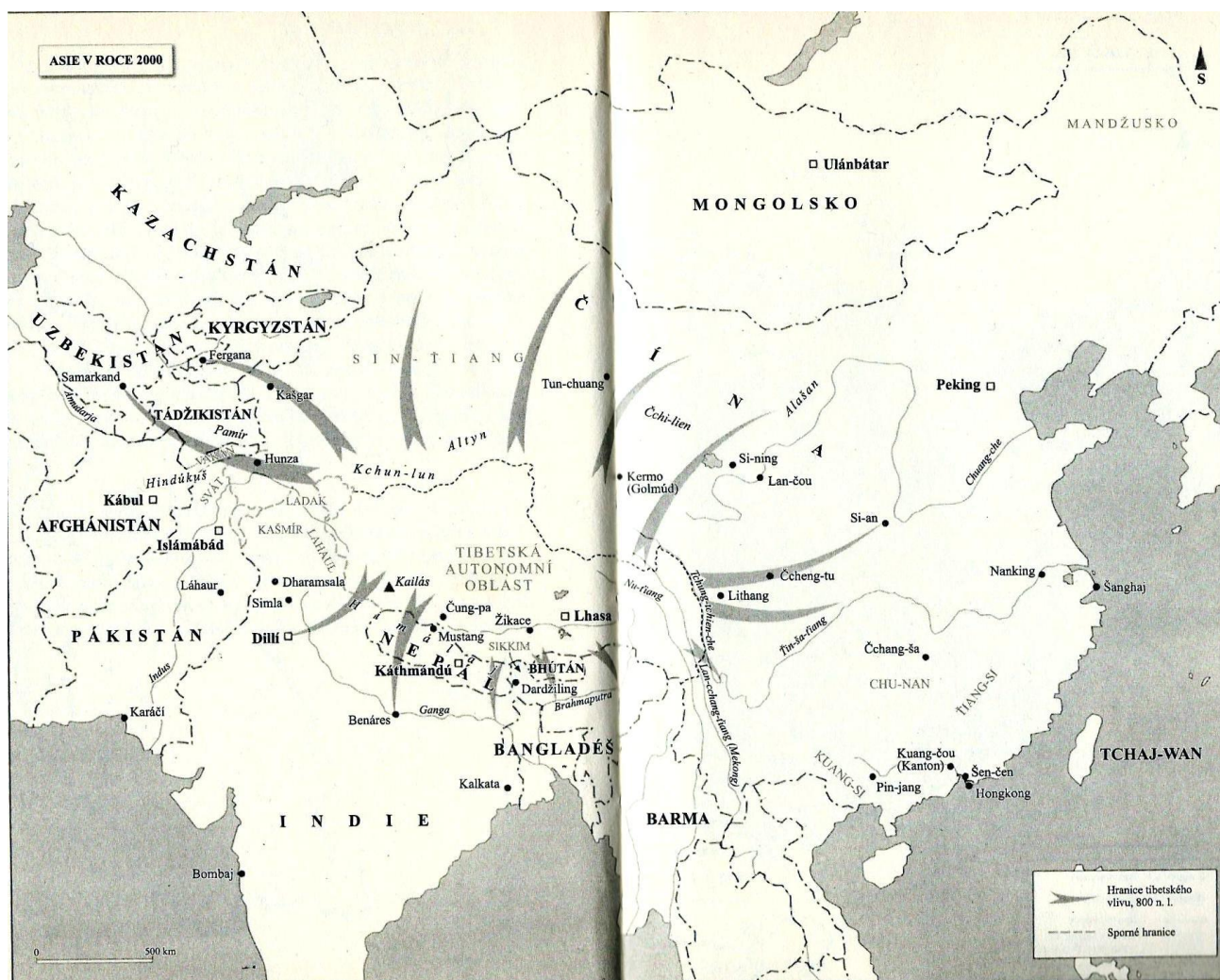
Pramen: Leonard, Mark – Alakeson, Vidhya: Going Public. Diplomacy for the Information Society. London: The Foreign Policy Centre, 2000, s. 60.

Příloha č. 6: Tibet v roce 1950



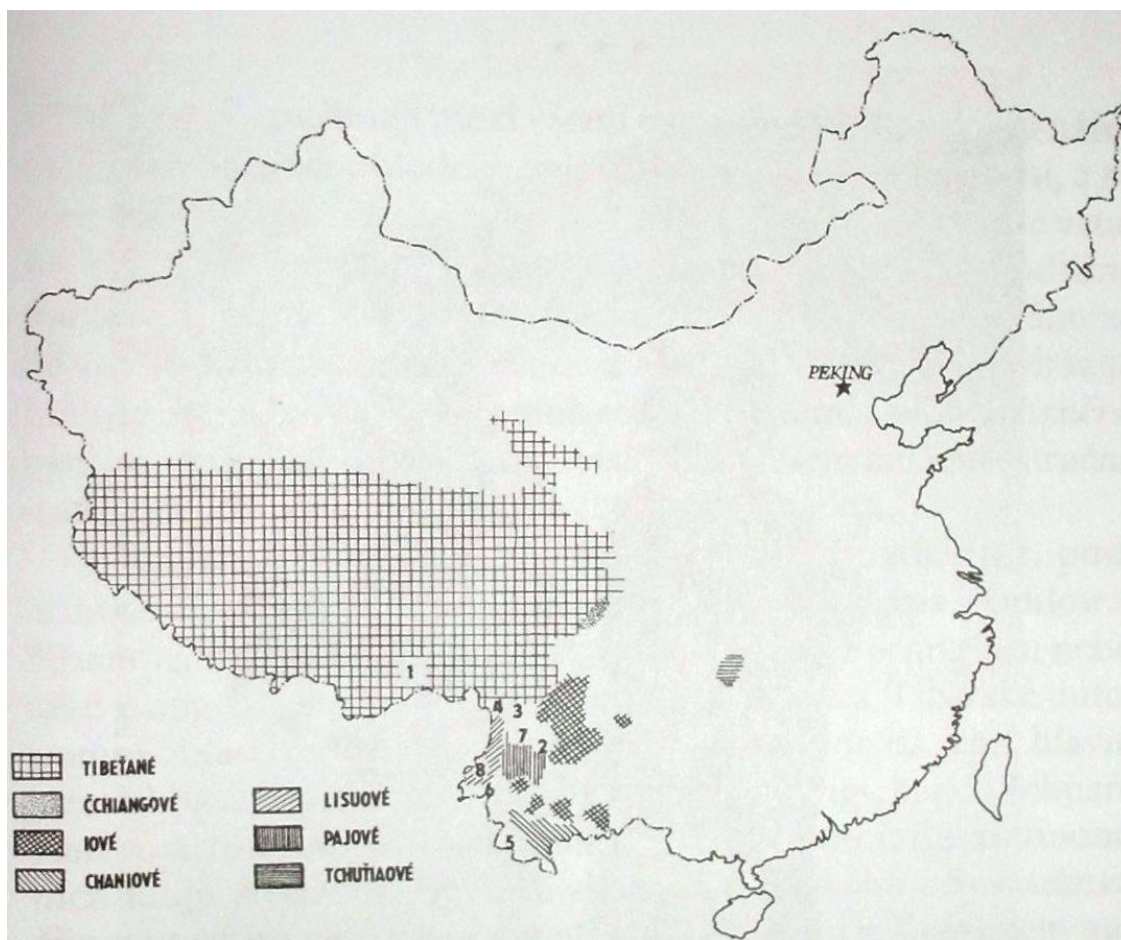
Zdroj: FRENCH, Patrick. *Tibet, Tibet: a personal history of a lost land*. 1st Vintage Departures ed. New York: Vintage Books. ISBN 978-140-0034-178. Str. 13

Příloha č. 7: Tibetská autonomní oblast v roce 2000



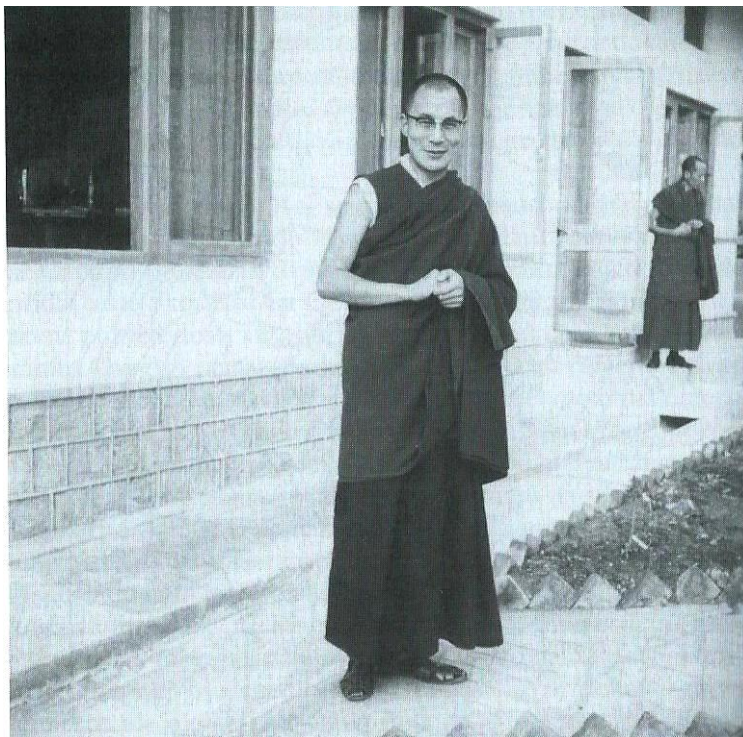
Zdroj: FRENCH, Patrick. *Tibet, Tibet: a personal history of a lost land*. 1st Vintage Departures ed. New York: Vintage Books. ISBN 978-140-0034-178. Str. 14, 15

Příloha č. 8: Rozmístění Tibetánů a hlavních jim příbuzných etnik na území ČLR



Zdroj: KOLMAŠ, Josef. *Tibet: dějiny a duchovní kultura*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2004, xiv, 439 s. Tibet (Argo). ISBN 80-720-3627-0. Str. 243

Příloha č. 9: Dalajlama ve své indické rezidenci v Dharmsale (1969)



Zdroj: KOLMAŠ, Josef. *Tibet: dějiny a duchovní kultura*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2004, xiv, 439 s. Tibet (Argo). ISBN 80-720-3627-0. Str. 68

Příloha č. 10: Dějiny Tibetu v datech od roku 127 př. n. l až do současnosti

- **127 př.n.l** - zavedení tibetského královského kalendáře gjal lo
- **602** - Namri Songcän, vládce Jarlungu, první král Tibetu
- **605 - 650** - vláda krále Songcän Gampa, vznik tibetského království
- **763** - Čchang-an dobyt tibetskými vojsky, čínský císař donucen uzavřít mír a zavázán platit Tibetu daně; tibetský král pozval buddhistické učitele z Indie a Číny
- **766** - založení prvního buddhistického kláštera v Samjä a působení Padmasambhavy v Tibetu; vznik tantrických škol
- **756 - 797** - vláda krále Thisong Decäna; rozkvět tibetské říše

- **814 - 836** - vláda krále Ralpačäna
- **821** - Čínsko-tibetská mírová smlouva [Tibeťané budou šťastni v Tibetu a Číňané v Číně]
- **836 - 842** - vláda krále Langdarmy; pronásledování buddhismu
- **842** - král Langdarma zabit mnichem; rozdělení Tibetu na několik států
- **1073** - založen klášter v Sakji; začátek éry červených čepic v tibetském buddhismu
- **1027** - v Tibetu vyložena Kálačakra, začátek 60ti letého kalendáře rabdžung lo
- **1247** - spojení Tibetu s Mongolskou říší, která poskytuje Tibetu vojenskou ochranu a Tibet je pro Mongolsko duchovním a náboženským centrem; propojení vládnoucí tibetské školy Sakja s mongolských chánem
- **1261** - Tibet znovu sjednocen a hlava školy Sakja se stává králem

- **1350** - konec teokratické vlády školy Sakja, s králem Čhangčhub Gjalcchänem se dostává k vládě světský rod Phagmodu
- **1409** - tibetský mnich Congkhapa zakládá školu žlutých čepic Gelug
- **1578** - hlava školy Gelug obdržela od mongolského chána titul dalajlama
- **1642** - za pomoci mongolského chána svržena světská vláda v Tibetu (1640) a nastolena teokratická vláda dalajlamů; intronizován 5. dalajlama Lobzang Gjamccho
- **1653** - Velký pátý dalajlama se setkává u Pekingu s čínským císařem
- **1682** - umírá pátý dalajlama; jeho smrt je tajena následujících 14 let
- **1720** - Kälzang Gjamccho intronizován jako 7. dalajlama; čínská vojska dobyla Lhasu a vyhnala Mongoly, kteří dobyli Lhasu v roce 1717; Tibetu je ponechána vnitřní nezávislost
- **1792** - vpád nepálských Gurkhů do Tibetu a jejich porážka čínskou armádou
- **1854 - 56** - vpád Nepálu do Tibetu; mírová smlouva zavazuje platit daně Nepálu

- **1904** - Britská invaze do Tibetu pod vedením plukovníka Younghusbanda a obsazení Lhasy, mírová smlouva o vlivu Britů v Tibetu
- **1910** - čínská armáda obsazuje Tibet; 13. dalajlama utíká do Indie
- **1913** - 13. dalajlama vyhláší nezávislost Tibetu; do oběhu uvedeny tibetské bankovky a mince
- **1914** - mezinárodní konference o Tibetu v indické Simle končí neúspěšně, dohoda Británie a Tibetu o tzv. McMahonově linii o hranici mezi britskými koloniemi a Tibetem podepsána v Simle; britská vojska opouštějí Tibet
- **1918** - tibetská armáda vedená důstojníky vyškolenými Brity poráží čínská vojska, která pronikla do Tibetu; podepsána mírová smlouva mezi Tibetem a Čínou; Čína pak odmítne smlouvu ratifikovat
- **1933** - umírá 13. dalajlama
- **1935** - narodil se Tändzin Gjamccho, budoucí 14. dalajlama

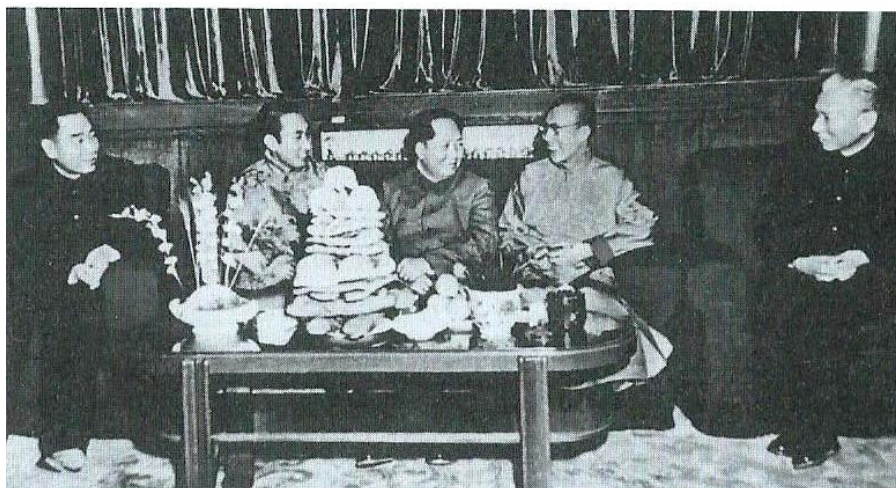
- **1937** - Británie zveřejňuje Dohodu ze Simly
- **1940** - pětiletý Tändzin Gjamccho je intronizován jako 14. dalajlama
- **1943** - Británie potvrzuje nezávislost Tibetu
- **1947** - Britská mise ze Lhasy přemístěna do Indie, která získala nezávislost
- **1947 - 49** - Tibet vysílá do OSN a světa oficiální tibetské mise, vyhlášena úplná nezávislost Tibetu
- **1949** - Vznik komunistické Čínské lidové republiky
- **1950** - Čínská vojska vtrhla do Tibetu; tibetská armáda zničena v bitvě v Čhamdu
- **1951** - Sedmnáctibodová smlouva o mírovém osvobození Tibetu podepsaná tibetskou stranou pod čínským nátlakem; Číňané obsazují Lhasu
- **1956** - v Khamu a Amdu začíná ozbrojený boj proti čínské nadvládě; dalajlama navštívil Indii při příležitosti 2500 let od Buddhova narození
- **1957** - USA začínají prostřednictvím CIA vojensky podporovat Tibetany
- **1959** - lidové protičínské povstání ve Lhasě; 14. dalajlama utíká do Indie
- **1960** - Mezinárodní komise právníků uvádí ve své zprávě, že Číňané v Tibetu provádějí genocidu, dalajlama přesídlí do severoindické Dharamsaly, která se později stane i sídlem tibetské exilové vlády
- **1962** - čínsko-indická pohraniční válka na McMahonově linii
- **1963** - tibetská exilová vláda v Indii zveřejňuje demokratickou ústavu pro budoucí svobodný Tibet
- **1965** - Čína vytváří Tibetskou autonomní oblast, velké části Khamu a Amda jsou přičleněny k čínským provinciím
- **1966 - 69** - čínská kulturní revoluce: Rudé gardy ničí tibetské chrámy a kláštery, terorizují a zabíjejí Tibetany
- **1971** - USA ukončují svoji vojenskou podporu Tibetanů
- **1974** - Nepálská armáda na nátlak Číny likviduje vojenské základny tibetských povstalců v Mustangu; konec ozbrojeného odboje Tibetanů
- **1979** - Čína umožňuje delegaci exilové vlády návštěvu Tibetu; Tibet poprvé od roku 1963 otevřen zahraničním turistům
- **1980** - návštěva generálního tajemníka komunistické strany Číny Chu-jao-panga v Tibetu a jeho slib obnovy ekonomiky Tibetu na úroveň před rokem 1959 a zajištění náboženské svobody
- **1987** - masové demonstrace ve Lhasě za nezávislost; opětovné přitvrzení čínské politiky v Tibetu
- **1988** - nová vlna demonstrací za svobodu a nezávislost brutálně potlačena, hromadné zatýkání; projev dalajlamy ve Štrasburku s vyhlášením pětibodové dohody, kterou Čína odmítne
- **1989** - další demonstrace ve Lhasě, policie zabila 80 - 150 Tibetanů; vyhlášení stanného práva, zatýkání, omezení pohybu, uzavření Tibetu pro cizince; dalajlama obdržel Nobelovou cenu míru; umírá desátý pančhenlama
- **1990** - ukončení stanného práva ve Lhasě po 13 měsících; dalajlama navštíví Československo na pozvání prezidenta Havla
- **1992** - cizinci opět mohou navštívit Tibet, čínská vláda podporuje organizovanou turistiku a brání individuální
- **1993** - protesty obyvatelů Lhasy proti zvyšování cen a životních nákladů
- **1994** - Potála, tradiční sídlo dalajlamů ve Lhasě, po rekonstrukci opět otevřena
- **1995** - šestiletý Gendün Čhökji Nima je dalajlamou označen jako nová jedenáctá inkarnace pančhenlamy, vyhlášení vyjimečného stavu v Žikace a dočasné uzavření kláštera Tašilhünpo z důvodu podpory nového pančhenlamy, kterého Číňané neuznají

a vyhlásí svého kandidáta za pančhenlamu, Gendün Čhökji Nima je Číňany uvězněn na neznámém místě

- **1996** ČLR v Tibetu zahájila kampaně Tvrdý úder a Vlasteneckou převýchovu a Duchovní civilizaci. Jejich hlavním cílem bylo přimět Tibetany, aby se zřekli své víry v Dalajlamu. Nejvíce postiženy byly mužské a ženské kláštery.
- **1997** Při své návštěvě Tchaj-wanu byl J. S. dalajlama bouřlivě uvítán, média mu věnovala značnou pozornost a setkal se s prezidentem Lee Teng-huiem. Americká vláda vytvořila na MZV funkci koordinátora pro Tibet a jmenovala do ní Grega Craiga. Jeho úkolem je sledovat tibetské záležitosti a referovat o nich. Mezinárodní komise právníků - Tibet Justice Centre uveřejnila 3. zprávu o Tibetu. Uvádí, že v Tibetu došlo k dalším represím a doporučila Všeobecnému shromáždění OSN, aby otázce Tibetu byla věnována další pozornost. V doporučení bylo uvedeno jmenování zpravodaje pro tibetskou otázku.
- **1998** Šest členů Kongresu tibetské mládeže - Tibetan Youth congress (TYC) - zahájilo v Dillí hladovku, aby přiměli představitele OSN realizovat doporučení ze zprávy Mezinárodní komise právníků o Tibetu z roku 1997. Policie hladovku násilně ukončila. Jeden z příznivců TYC, Thubtän Ngödub, na protest spáchal sebevraždu.
- **1999** Tři členové Kongresu tibetské mládeže (TYC) zahájili v Ženevě hladovku aby přiměli 55. zasedání Komise pro lidská práva OSN (UNHRC) odsoudit Čínu za její porušování lidských práv v Tibetu. Hladovku po 26 dnech ukončili na žádost OSN a vlád. UNHRC poskytla oficiální záruky, že se situací v Tibetu bude zabývat.
- **2005** Čínský premiér Wen Jiabao nabídl Dalajlamovi diskuzi o tibetských otázkách ovšem za podmínky omezení požadavku nezávislosti Tibetu.
- **2007** Čínským úřadem pro náboženské záležitosti byl vydán zákaz reinkarnace pro lamy bez souhlasu čínské vlády.
- **2008** V návaznosti na pořádání Olympijských her v Pekingu vypukly v Tibetu největší protesty od roku 1959, které byly násilím potlačeny čínskou vládou. To vyvolalo velký mezinárodní ohlas.
- **2009** Kvůli událostem roku 2008 se v Tibetu zpřísnil režim, ale i přesto však proběhl mírový protest Tibetanů k 50. výročí čínské nadvlády.
- **2011** Dalajlama se vzdal svého postavení v čele Tibetské exilové vlády. Novým demokraticky zvoleným premiérem se stal Lobsang Sangay.
- **2009 – 2012** V tomto období došlo v Tibetu na protest k upálení 92 osob mimo jiné i mnichů a mnišek z důvodu potlačování náboženské svobody. Vláda zpřísnila přístup do oblasti především pro zahraniční novináře a turisty.

Zdroj: Dějiny Tibetu v datech. *Tibet a Barma* [online]. Dostupné z: <http://www.tibet-barma.cz/dejiny-tibetu>

Příloha č. 11: Setkání dalajlamy (vpravo) a pančhenlamy (vlevo) s čínskými vůdci Čou En-lajem (vlevo), Mao Ce-tungem (uprostřed) a Liou Šao-čchim (vpravo) v Pekingu roku 1954



Zdroj: Zdroj: KOLMAŠ, Josef. *Tibet: dějiny a duchovní kultura*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2004, xiv, 439 s. Tibet (Argo). ISBN 80-720-3627-0, Str. 127

Příloha č. 12: Chronologie čínsko-tibetských kontaktů: 1978-1990

Chronologie čínsko-tibetských kontaktů: 1978–1990

3. 12. 1978 Dalajlamův bratr Gjalo Döndub se setkává v Peking s Teng Siao-pchingem a Chu Jao-pangem.

5. 8. – 21. 12. 1979 Dalajlama vysílá do Tibetu první pětičlennou rekognoskační misi vedenou Džučhen Thubtän Namgjalem.

1. 5. – 15. 8. 1980 Druhá rekognoskační mise do Tibetu v čele s Tändzin N. Tethongem.

22. 5. – 1. 6. 1980 Generální tajemník ÚV KS Číny Chu Jao-pang na návštěvě v Tibetu.

28. 7. 1981 Chu Jao-pang na setkání s Gjalo Döndubem v Peking formuluje pětibodový návrh pro dalajlamův návrat do Číny.

24. 4. – 8. 6. 1982 Tříčlenná delegace tibetské exilové vlády (P. T. Tagla, Dž. T. Namgjal a Lodi G. Gjari) absolvuje v Pekingu první kolo oficiálních rozhovorů s čínskou vládou.

1. 6. – 3. 10. 1982 Třetí, sedmičlenná rekognoskační mise do Tibetu, vedená dalajlamovou sestrou Pämou Gjalpo.

19. 10. – 10. 12. 1984 Tataž tříčlenná vládní delegace jako v roce 1982 se účastní v Pekingu druhého kola rozhovorů.

16. 6. – 11. 9. 1985 Čtvrtá (poslední), sedmičlenná rekognoskační mise do Tibetu v čele s W. G. Kündelingem.

21. 9. 1987 Dalajlama předkládá v americkém Kongresu ve Washingtonu svůj Pětibodový mírový plán.

15. 6. 1988 Dalajlama v projevu v Evropském parlamentu ve Štrasburku se v rámci svého návrhu na čínsko-tibetská jednání zřiká požadavku nezávislosti pro Tibet.

23. 9. 1988 Čínské velvyslanectví v Novém Dillí tlumočí dalajlamovi oficiální pozvání čínské strany k „přímým rozhovorům“ uskutečnitelným kdekoli.

11. 12. 1989 Dalajlama opakuje a dále rozvádí své předchozí dva návrhy z let 1987 a 1988 v projevu při převzetí Nobelovy ceny za mír za rok 1989.

19. 2. 1990 Časopis *Beijing Review* přináší obsáhlou kritiku a odmítnutí dalajlamova Pětibodového mírového plánu a jeho návrhů učiněných ve Štrasburku.

20.–29. 7. 1990 Generální tajemník ÚV KS Číny na návštěvě v Tibetu.

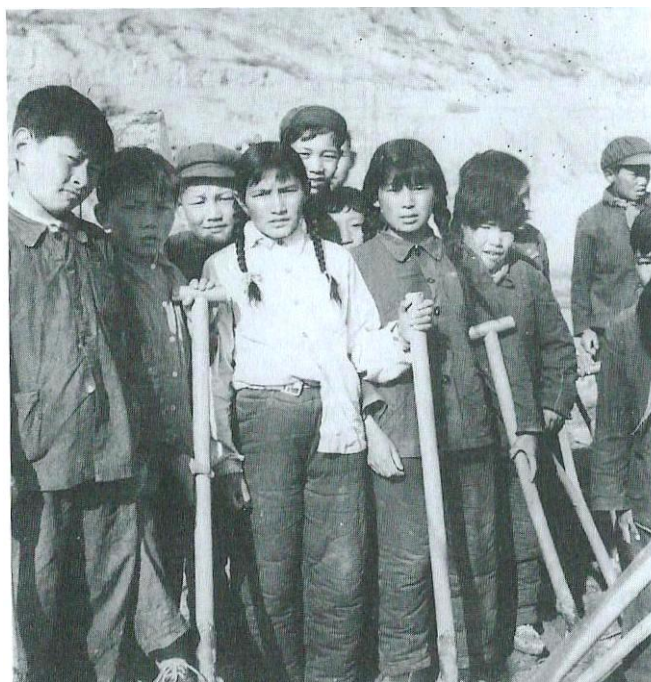
Nový Orient 47 (1992), č. 8, s. 232–236, č. 9, s. 266–272, č. 10, s. 291–296.

Příloha č. 13: Tibetský manželský pár z okolí Rinpungu v jižním Tibetu (1991)



Zdroj: KOLMAŠ, Josef. *Tibet: dějiny a duchovní kultura*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2004, xiv, 439 s. Tibet (Argo). ISBN 80-720-3627-0, Str. 244

Příloha č. 14: Tibetští chlapci a děvčata z Amda na zemědělské brigádě (1959)



Zdroj: KOLMAŠ, Josef. *Tibet: dějiny a duchovní kultura*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2004, xiv, 439 s. Tibet (Argo). ISBN 80-720-3627-0, Str. 252

Příloha č. 15 a 16: První návštěva dalajlamy v Praze (1990)



Zdroj: KOLMAŠ, Josef. *Tibet: dějiny a duchovní kultura*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2004, xiv, 439 s. Tibet (Argo). ISBN 80-720-3627-0, Str. 85 a 86

Příloha č. 17: Vlajka pro Tibet (Sněmovní ulice), březen 2014

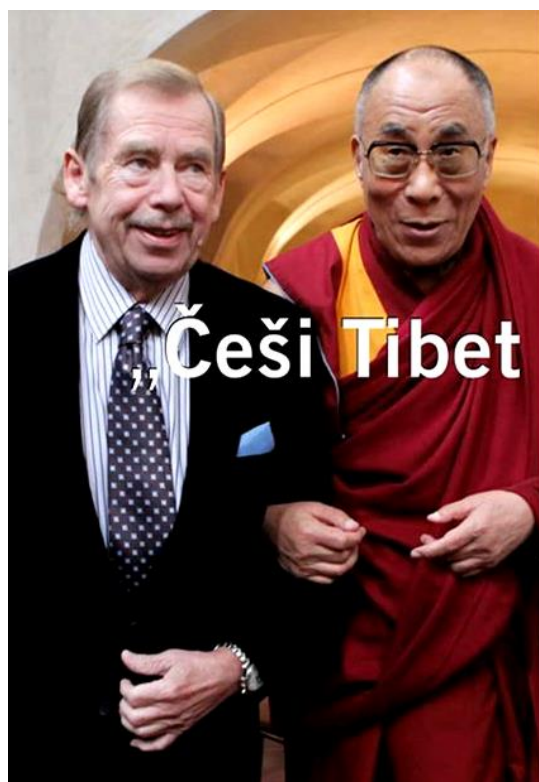


Pořízeno autorkou práce

Příloha č. 18: Kampaň Amnesty International

**VÝZVA ZAORÁLKOVÍ: ČESKO
NESMÍ MLČET K PORUŠOVÁNÍ
LIDSKÝCH PRÁV V ČÍNĚ!
PŘIPOJTE SE. WWW.AMNESTY.CZ/CINA**

**5. 5. 2014, 17:30
LORETÁNSKÉ NÁMĚSTÍ (MZV)**



**Myslíte si, že Česko nesmí mlčet
k porušování lidských práv v Tibetu?**

**Přijďte na shromáždění před
budovu MZV.**

„Češi Tibet podporují!“

**Pondělí 5. 5. 2014, 17:30 hod
Ministerstvo zahraničních věcí (Černínský palác)
Loretánské náměstí 101/5, Praha 1**

www.podporujemetibet.cz

Petiční výbor iniciativy „Češi Tibet podporují“: Martin Bursík, Martin Hausenblas, Kateřina Jacques, Bára Hrzánová, Jiří Mádl.



S podporou             

Příloha č. z kampaně „Češi Tibet podporují“ z Loretánského náměstí 5. května 2014

(všechny pořízeny autorkou práce)





Autorka práce s neznámým protestantem



RNDr. Martin Bursík se také účastnil



JUDr. Jiří Pospíšil s Dr. Medou Mládkovou